מראי מקומות

סימן שיז – דין קשירה ועניבה בשבת

גמרא וראשונים

א) קשר של קיימא ומעשה אומן (שו"ע סעיף א, אדה"ז סעיפים א-ב)

גמרא קיא, ב "מתני' ואלו קשרים", עד קיב, א "רבי ירמיה" 2
רא"ש פט"ו סימן א 4
רי"ף (מא, א מדפי הרי"ף) "ורצועות מנעל וסנדל וכו'" עד "אמר רב אמי" 6

ב) מתירין בית הצואר (שו"ע סעיפים ב-ג, אדה"ז ה-ז)

פרק במה טומנין מח, א "רב חסדא שרא וכו'" עד "אמר רב יהודה אמר רב" 7
תוס' ד"ה "הא בחדתי הא בעתיקי" 7

ג) עשיית עניבה, וקשר שלפעמים נמלך ומבטלו (שו"ע סעיפים ד-ז, אדה"ז סעיפים ג, ח-י)

גמרא קיב, ב "קדירה של בשר וכו'" עד קיג, א "איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל כלי קיואי" 8
תוס' ד"ה "התם חבל דעלמא" 9

ד) הפותל חבלים (מ"א סק"כ, אדה"ז סעיף יא)

רמב"ם פ"י ה"ח 10

שאלות הלכה למעשה – שו"ת ופוסקים

א) השחלת שרוך (Placing Shoelaces) לנעליים האם מותר לעשות בשבת, והאם יש חילוק בין נעלים ישנות לחדשות.

ראה לעיל:

גמרא שבת מח, א רב חסדא שרא

תוס' ד"ה בחדתי

טוש"ע סעיף ב, אדה"ז סעיף ה

שו"ת ופוסקים:

קצוה"ש סימן קמו הערה ג 36
משנ"ב סימן שיז סקי"ח 37

ב) חוט ברזל (Twist Tie) שמיועד לשים על שקיות ומסובבים אותו סביב עצמו לקשירת השקית, האם מותר לפתוח את זה בשבת.

ראה לעיל:

רמב"ם פ"י ה"ח

מגן אברהם סוף סימן שיז

אדה"ז סעיף יא

שו"ת ופוסקים:

שו"ת שבט הלוי ח"ח סימן נה 38
שש"כ פ"ט סעיף יד 40

מו א מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכז סעיף ח:

א ב מיי' פ"י מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שיז סעיף ח:

ב ג מיי' שם הלכה ז:

ג ד מיי' שם הלכה ג:

ד ה מיי' שם הל' ח ב סמג שם טוש"ע שם:

מוסף רש"י

אסור להדוקיה. בתוך החתיכה בכח משוס סחיטה, ואע"ג דאינו מתכוין לשוס סחיטה (בכורות כה.). **בפסיק רישיה ולא ימות.** בשומר אתתון דלא בתמיה זו בשבת ואינו רוצה שתמות, דכיון דלא אפשר שלא תמות מתכוין דמיב ליה, וכי אמרינן דבר שאין מתכוין מותר כגון היכי דאפשר ליה בלא איסור, כגון גורר אדם מטה כשא ופסקל ונלבד שלא יתכוין לעשות חרץ, ואע"ג דאיכא למימא דעבד חרץ, מיין דלא מתכוין לחרי ואפשר לגרירה בלא חרץ, כי עביד נמי חרץ דהוי מלאכה גמורה לא מיחייב, אבל היכי דודאי עביד מודה (שוכה לג:) כיון דמהדק לה לא אפשר בלא שחיטה (בכורות כה.). **בלא גברי.** בלא ר' חייא ורב חנן (בכורות כה.).

הדרן עלך שמנה שרצים

מוסף תוספות

א. שהוא מלכלך את הדבר הנבלע בו. תוס' הרא"ש. ב. עד שיכבסנו, וה"ה לכל המשקין חדן ממים שאינו מלבן. תוס' הרא"ש. ג. דאמרי' בפ' חבית דאסור משום דרישה. תוס' הרא"ש. ד. גבי חיה. תוס' הרא"ש. ה. השמן הנבלע בו. תוס' הרא"ש. ו. דהוי דרך טינוף. תוס' ביצה יח. ז"ה מעבמת. ז. ויותר מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסין. תוס' זבחים לד. ד"ה מקנחה. ח. דהכא לא איפשיטא הך בעיא. תוס' הרא"ש. ט. דר' יהודה. רשב"ם. י. גבי ר' יהודה אומר בודקין אור ארבעה עשר. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

לטעמיה[ח]), לפיכך שנה כל אדם סך כדרכו ואינו מתכוין לרפואה ואם נתרפא נתרפא. ואקשינן למימרא דרב כר' שמעון סבירא ליה דאמר דבר שאין מתכוין מותר, לפיכך פסק הלכה כר' שמעון, והאמרי משמיה דרב האי מסוברייא דנזייתא אסור להדוקא ביומא שבא, פי' כגון מוך או כיוצא בו, דבר שסותמין בו פי החבית, אמר רב אסור לאמץ סתימתו דאתי לידי סחיטה. והנה אע"פ שאינו מתכוין לסחיטה אלא לסתימת פי החבית בלבד, כיון שסוחט אסור דלא כר' שמעון. ושנינן במסוברייא דנזייתא אפילו ר' שמעון מודה, כיון דאי איפשר ליה דלא להדוקיה, ודאי מכתחילה סוחט הוא, וכי האי גוונא ר' שמעון מחייב דמודה ר' שמעון בפסיק רישיה דלא יומת, וכבר פירשנוהו למעלה. **ואכתי רב כר' שמעון סבירא ליה והא בהדיא אמר(י') רב הלכה כר' יהודה ושמואל אמר הלכה כר' שמעון.** ומשני רב (אמר), הכי אמר רב הלכה כר' שמעון ולאו מטעמיה, דאילו ר' שמעון אע"ג דלא שכיח שרי וכו'. **ואע"ג** דהא דר"ש סלקא בפרק המקבל בשיטה, דגרסינן התם אמר אביי רשב"ג ור' שמעון ור' ישמעאל אסור להדוקיה ביומא טבא בההיא אפילו ר"ש מודה [ט] דאביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות והאמר [כ] רב חייא בר אשי אמר רב הלכה כר' יהודה ורב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כר"ש ורב חייא בר אבין מתני לה בלא גברי רב אמר הלכה כר' יהודה ושמואל אמר הלכה כר"ש אלא אמר רבא [כ] אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו רבי חייא בר אבין הלכה כר"ש ולאו מטעמיה מאי הלכה כר' שמעון ולאו מטעמיה אילימא הלכה כר"ש דשרי ולאו מטעמיה דאילו ר"ש סבר מסי ורב סבר לא מסי וסבר רב לא מסי והא מדקתני בני מלכים סכין על גבי מכותיהן שמן וורד מכלל דמסי אלא הלכה כר"ש דשרי ולאו מטעמיה דאילו ר"ש סבר אף ע"ג דלא שכיח שרי ורב סבר [א] אי שכיח אין ואי לא שכיח לא ובאתרא דרב שכיח משחא דוורדא:

הדרן עלך שמנה שרצים

[ט] **ואלו** [ב] קשרים שחייבין עליהן קשר הגמלין וקשר הספנין [ג] וכשם שהוא חייב על קישורן כך הוא חייב על היתרן ר"מ אומר כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו: **גמ'** מאי קשר הגמלין וקשר הספנין אילימא קטרא דקטרי בזממא וקטרא דקטרי באיסטרידא האי קשר שאינו של קיימא הוא אלא קיטרא דזממא גופיה ודאיסטרידא גופה: ר"מ אומר כל קשר כו': בעי רב אחדבוי [ה] אחוי דמר אחא עניבה לר"מ מהו טעמיה דר"מ משום דיכול להתירו באחת מידיו הוא והא נמי יכול להתירו או דילמא טעמא דר"מ משום דלא מיהדק והא מיהדק תיקו: **מתני'** יש לך קשרין שאין חייבין עליהן בקשר הגמלין וכקשר הספנין [ד] קושרת אשה מפתח חלוקה וחוטי סבכה ושל פסקיא ורצועות מנעל וסנדל ונודות יין ושמן וקדירה של בשר ראב"י אומר קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא: **גמ'** הא גופא קשיא אמרת יש קשרין שאין חייבין עליהן בקשר הגמלין וכקשר הספנין חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא והדר תני קושרת אשה מפתח חלוקה אפילו לכתחילה הכי קאמר [ה] יש קשרין שאין חייבין עליהן בקשר הגמלין וכקשר הספנין ומאי ניהו קיטרא

אסור להדוקיה. בנקב משוס סחיטה ואע"ג דלא קא מכוין לסחוט. אלמא לא ס"ל כר"ש בדבר שאין מתכוין: **הלכה כר' יהודה.** בדבר שאין מתכוין דאסור: **בלי גברי.** מתני לה לפלוגתא דרב ושמואל בלא אמוראים האומרים משמם אלא הם עצמם נחלקו בה: **פרגימנא.** דלא תיקשי דרב אדרב: **הלכה כר"ש.** דשרי בשמן וורד: **אבל לא מטעמיה.** דאין הטעם כדבריו: **דאילו ר"ש סבר מסי.** ואפ"ה שרי דאין לך דמותר לזה ואסור לזה: **מכלל דמסי.** אפי' לת"ק דאי לאו דמסי למאי איצטריך ליה: **אע"ג דלא שכיח.** שמן וורד במקומו של זה הסך ממנו ודמיו יקרים והכל יודעין שאינו סכו אלא לרפואה שרי דכל ישראל בני מלכים הם[ו] ור' יהודה אוסר דמוכחא מילתא ורב נמי כר"י ס"ל אלא במקומו הוא דשרי דשכיח דסכין שמן וורד ולא מוכחא מילתא:

הדרן עלך שמנה שרצים

ואלו קשרים. המנוין באבות מלאכות דקתני[ז] הקושר והמתיר קשר של קיימא שאינו מתירו לעולם דומיא דקושרי חוטי יריעות הנפסקות: **קשר הגמלין וקשר הספנין.** בגמרא מפרש להו: **כך הוא חייב על היתרן.** כדילפי' בכלל גדול (לעיל דף עד:) מלידי החלזון שנלרכין לפרקים להתיר קשרי רשתות הקיימות כדי לקלרן או להרחיבן: **שיכול להתירו.** דלא הדקיה: **אין חייבין עליו.** ואפי' עשאו לקיימא: **גמ' זממא.** מנקבין לנקבה בחוטמה ונותנין בה טבעת של רצועה וקושרין אותה ועומדת שם לעולם וכשרוצה לקושרה לבהמה קושר רצועה ארוכה באותה טבעת וקושרין בה ופעמים שמתירה: **קטרא דקטרי בזממא.** זהו קשר הרצועות שקושרין בטבעת: **איסטרידא.** גם הוא כמין טבעת שעושין מן עקל או מן רצועה בנקב שבראש הספינה ואותו קשר מתקיים וכשרוצה להעמידה קושר רצועה באותה טבעת ומעמידה בה וכשרוצה להתיר מתיר הרצועה ונוטלה: **קטרא דקטרי באסטרידא.** קשר רצועה הארוכה: **עניבה.** ומהדקה שפיר לר"מ מהו: **מתני' יש לך קשרין שאין חייבין עליהן.** חטאת כמו שחייבין על קשר הגמלין אלא פטור אבל אסור ובגמרא מפרש הי ניהו: **מפתח חלוקה.** כמו שיש לגלחים כעין לשונות לכאן ולכאן וקושרים של ימין בכתף שמאל ושל שמאל בכתף ימין דכיון דכל יומא שרו ליה לא אסור להדוקיה ביומא טבא בההיא אפילו ר"ש מודה [ט] דאביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות והאמר [כ] רב חייא בר אשי אמר רב הלכה כר' יהודה ורב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כר"ש ורב חייא בר אבין מתני לה בלא גברי רב אמר הלכה כר' יהודה ושמואל אמר הלכה כר"ש אלא אמר רבא [כ] אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו רבי חייא בר אבין הלכה כר"ש ולאו מטעמיה מאי הלכה כר' שמעון ולאו מטעמיה אילימא הלכה כר"ש דשרי ולאו מטעמיה דאילו ר"ש סבר מסי ורב סבר לא מסי וסבר רב לא מסי והא מדקתני בני מלכים סכין על גבי מכותיהן שמן וורד מכלל דמסי אלא הלכה כר"ש דשרי ולאו מטעמיה דאילו ר"ש סבר אף ע"ג דלא שכיח שרי ורב סבר [א] אי שכיח אין ואי לא שכיח לא ובאתרא דרב שכיח משחא דוורדא:

הדרן עלך שמנה שרצים

ואלו קשרים. עניבה לר"מ מהו. ות"ת[ח] אמאי לא פשיט מדתנן לקמן חבל דלי שנפסק לא יהא קושרו אלא עוקדו ומוכח' בפ"ק דפסחים (ד' יא.) דהנהו רבנן היינו ר"מ דפריך התם מינה לרבנן[ט] שהם ר"מ' וי"ל דהתם נמי פריך מספק אם הנהו רבנן הם ר"מ כמו שמתפק כאן: אימור דמי מידי לקשר של קיימא ומותר לכתחילה: **סבכה.** קוייפ"ש: **ושל פסקיא.** אזור רחב וחוטין תלויין בראשו לקושרו בהן וקורין פינדנ"ץ: **ונודות יין.** של עור שכופפין פיהם וקושרין: **וקדירה של בשר.** פעמים שקושרין בגד לפיה: **קושרין בפני הבהמה.** חבל ברוחב הפתח: **גמ'** קיטרא

ארוך שמושכין בו הגמל, והוא קיטרא דקטרין בזממא. **איסתדירא** הוא אסקריא דספינתא, והוא התורן, וקטרין ביה חבל והוא קשר של קיימא. והדר קטרי בההוא איסתדירא חבל אחר דעיילה ביה ניגרי מושכי הקלע כשבאין להרימו על הספינה כדי שתסע. והוא קטרא דקטרי באיסתדירא. **בעי רב אחדבוי מדאחה,** פי' מדאחה, שם מקום ידוע, מתא דאחא. **פי' עניבה** כדבעינן למימר

ח) נרלה דל"ל לטעמיה דס"ל דדבר שאינו מתכוין מותר לפיכך וכו'. ט) עיין עריך ערך סבר ס'.

לעזי רש"י

קויפ"א. שביס עשוי רשת. **פינדנ"ץ.** שרוכים להידוק, כתפיות.

רבינו חננאל (המשך)

ור"ע כולהו סבירא להו כל ישראל בני מלכים ולית הלכתא כחד מיניהו, ה"מ בהא סברא בלחוד דקם ליה בהדייהו, אבל דבר שאין מתכוין בהדיא קיי"ל דהילכתא כוותיה. הילכך אע"ג דשמן וורד מסי, אם סך הוא כדרכו ואינו מתכוין לרפואה, אע"ג שמתרפא בין בדוכתא דשכיח שמן ורד בין בדוכתא דלא שכיח [שרי]. **פי' מודה** ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות, כל היכא דעביד מידעם בשבת, דאיפשר שיבא לידי איסור, ולא מיכוון לההוא איסורא שרי למיעבד ההוא עבידתא, ולא אסרינן ליה גזירה שלא יבא לידי אותו איסור. והוא כגון הגורר מיטה כסא וספסל, דאפשר לעשות בגרירתו להן חרץ ואפשר לגוררן ברפיון בלא עשיית חרץ [סבר ר' שמעון כיון שאינו מתכוין לעשות חרץ] אע"פ שנעשה מותר. אבל כגון האומר כותנתי לתחתך ראש זה העוף להאכילו לכלב ואין כותנתי להמיתו, כגון זה מודה ר"ש שחייב, שאי אפשר לו לתחתך ראש העוף אלא עד שימיתהו. וכן המתקנה בספוג שאין לו עור בית אחיזה, עתה אם יאמר כותנתי להתקנה, ואין כותנתי לסחוט נתירהו לו, והלא אי אפשר לאדם להתקנה בספוג שאין לו עור בית אחיזה ולא יסחוט. כגון זה אומרים מי איכא דפסיק רישיה ולא ימות. וכן דמסבוריא דנזייתא. **פי'** נזייתא, כדות של יין או של שכר. מסבוריא הוא הנקב העשוי להוציא בו יין בזמן שהיין שותת ויוצא, אם בא אדם לסתמו ולהדקו ואומר למנוע שפיכות היין אני מתכוון (נתכוונתי) ולא לסתום הפתח, בהא קאמר רב מודה ר' שמעון. וכן לענין נר שהוא אחורי הדלת, ותניא פותח ונועל ואם כבתה כבתה. ואמרינן דלייט (לקמן קכ) רב עלה דכיון דהמקום דחזק הוא אי אפשר לפתוח ולנעול אלא אם יכבה, ובענין הזה מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יומת. וכבר פירשנו כל דבר שאינו מתכוון מותר. **הדרן עלך שמונה שרצים**

פרק חמשה עשר: ואילו קשרין שחייבין עליהן קשר הגמלים כו'. קשר גמלים, קטרא. אסיקנא קיטרא דזממא גופיה. **פי'** נקבין לחוטמה דגמל ומחתין ביה יתר וקטרין ביה אפסר קטן והיינו זממא וקשר של קיימא הוא, ובתר כן קטרי בההוא אפסר חבל

ח) נרלה דל"ל לטעמיה דס"ל דדבר שאינו מתכוין מותר לפיכך וכו'. ט) עיין עריך ערך סבר ס'.

קיטרא דקיטרי בזממא. לגעה ארוכה שמכניסין בטבעת אסור לכתחילה לקושרה שם מפני שפעמים שמניח שם שבוע או שבועיים וקושר ומתיר ראש האחד שנתון ביתד או בעמוד שאסור בו האנקה והגמל: **פרטי דשי.** שתי פתחים היינו אותן לשונות והויין זו למעלה וזו למטה זו לימין וזו לשמאל ואם אינה מתרת אלא האחד יכולה לפושטה ולנטשה בדוחק: **מהו דתימא חדא מינייהו בטולי מבטיל לה.** ותיהוי קשר של קיימא וכיון דלא ידעי הי מינייהו תרוייהו ליתסרו קא משמע לן: **פשיטא.** דהא כל יומי שריא לה: **דרויחא.** לא דחקתו בראשה אלא קושרתו ברוח שיכולה לחולצה מראשה כשהיא קשורה: **מהו דתימא מישלף שלפא לה.** מראשה הכי והוה לה קשר של קיימא: **חייסה על שערה.** שמא תוליא בדוחק ותינתק שערה. ולפסקיא נמי איכא לשנויי כה"ג מהו דתימא מתמא ליה דרך רגלה ויוצאה קמ"ל דלא עבדה הכי משום צניעותא: **בדאושכפי.** בקשר שהאושכף עושה כשתוחב הרצועה במנעל קושר קשר מתוכו שלא תוכל לצאת והוא קיים לעולם: **בדרבנן.** כשקושרים סביב רגליה אין קושרין בדוחק שפעמים שחולצו כשהוא קשור וגועלו כשהוא קשור ומיהו קשר של קיימא לא הוי שבשעת הטיט מתירין אותו וקושרין אותו בדוחק שלא ידבק בטיט וישמט מרגליו: **בדבני מחוזא.** שהם רחבי לבב ומקפידים על לבושיהן ועליהן להיות מכוונין וקושרין אותו בדוחק וצריך להתירו ערבית: **בדטייעי דקטרי אושכפי.** בסנדליה של ישמעאלים סוחרים שהאושכפים קושרים בהן הרצועות בקשר קבוע: **בדחומרתא דקטרי אינהו.** אלו סנדליה של שאר אנשים שאין לרצועות קבועות בהן ע"י אומן אלא הם עצמן קושרין אותם בחומרתא בעצמה וקושרין ומתירין ופעמים שמתקיים שבת או חדש: **דנפקי בי תרי.** וצריך כל אחד ואחד לקשור לפי רגלו הלכך בכל יום קושרו ומתירו: **כה"ג.** שאני מתירו עכשיו ונועל בני ושבת היתה: **השתא פטור אבל אסור הוה קשיא לי.** אמאי אסור: **מ"ט.** קשיא לך: **א"ל משום דבחול נמי.** אני מתירו בכל יום וקושרו התיעוק לפי רגלו: **אי הכי מותר לכתחילה.** ומעיקרא סבר דלא רגיל למעבד הכי וקטרא דאושכפי הוה שרגיל להיות קבוע: **איפסיק רצועה דסנדליה.** ונפל הסנדל מרגלו שע"י הרצועה הוא עומד. שהסנדל פתוח מעל גביו ולדליו של עץ או של עור שלוק וקשה והרצועות נקשרות על גב הרגל ומעמידות אותו: **שקול גמי לה דחזי למאכל בהמה.** דראוי לטלטול: **וכרוך.** במקום הרצועה ונועלו עד שתכנס: **אגיי הוה קאי קמיה דרב יוסף.** בחלר: **שבקיה.** במקום שנפל מרגלך ולא תטלנו בידך להגייעו: **ומ"ש מדר' ירמיה.** דשרא ליה ר' אבהו לנועלו ע"י גמי: **הסס.** בכרמלית כגון בקעה לא הוה מינטר: **והא מגא הוא.** ואמאי אסור לטלטלו והא עדיין תורת מנעל עליו: **דאי בעינא הפיכנא מימין לשמאל.** שהסנדל יש לו שתי תרסיות והן של עור מקום קביעות הרצועות אחת מבחוץ ואחת מבפנים לבין שני רגליה כעין שיש למנעלים שלנו וכשנפסק הפנימי ראוי הוא לתקנו ואע"ג שמיקונו ניכר וגנאי הוא מיהו לגד פנים לא מיתחזי וכשנפסקה חילוזה אינו הגון שוב לתקנו. והך דאגיי חילוזה איפסיק משום הכי אסריה רב יוסף אפילו לטלטלו ומ"ל אגיי והא אמאי מגא הוא דהפיכנא ליה לרגל האחרת ונמצאת החילוזה פנימית: **א"ל מדקא מפרש רבי יוחנן.** למילתיה דר"י לקמן ומפרש לה: **ש"מ הלכה כר"י.** דאמר משנפסקה החילוזה לאו מגא הוא: **אזניו.** שכלפי גב הרגל שאוחזו בהן כשנועלו: **תרסיותיו.** מקום קביעות הרצועות: **הכף.** שול"א בלע"ז שתחת פרסות הרגל: **טהור.** דהו לא מתקני ליה וא"נ מתקני ליה אדם הוא והשתא מיהא בטיל ליה: (ג) **טמא.** לא פרחה טומאה מעליו דאמאי מגא הוא ואפילו נפסקה החילוזה דאי בעי מפיך ליה מימין לשמאל ונמצאת חילוזה נעשית פנימית: **ואמר עולא גרסי': אגיגא דמאן.** מהני תנאי א"ר יוחנן דמאי דסבירא ליה לענין טומאה ס"ל לענין טלטול שבת אבל לענין חלילה מודה לבר פלוגתיה: **אילימא לרבנן.** אשמעינן רבי יוחנן דכי היכי דלענין טומאה משוי ליה מגא לענין שבת נמי מגא הוא אבל לחלילה לאו מגא הוא ואינו כשר לחלילה והא אין תנן חלילה בסנדל של שמאל בימין שהחלילה ברגל ימיני ואם נעל בו סנדל שמאל וחלילה כשר ואי נפסקה חילוזה דסנדל של שמאל אמאי לא הוה כשר לחלוץ הואיל ובעלמא סנדל הוא משום דחזי להפוכי ה"נ חזי להפוכי: **אלא אגיגא דר"י.** אמרה ר' יוחנן למילתיה דאמרינן חלילה כשירה. היכא דלא נפסקו תרסיותיו: **דלמילתיה.** ברגל העשוי לו מגא הוא: **הכא למילתיה לאו מגא הוא.** דהא ר"י לענין טומאה ושבת לאו מגא משוי ליה: **אימא וכן לחלילה.** כדמפרש ואזיל ואשמעינן דכי אמרינן חלילה כו' ואגיגא דרבנן לא מצינן לאוקמיה

איתמר דאמרי' חליצתה כשרה היכא דלמילתיה מגא הוא.

והא דלא מוקים לה אגיגא דרבנן אבל לא לחלילה משום דלמילתיה דהיינו בשמאל לאו מגא הוא[א] היינו טעמא משום דכיון דמגא הוא לדידהו לשבת ולטומאה[ב] אף על גב דלמילתיה לאו מגא הוא כשר לחלילה כיון דשל שמאל בימין חלילתה כשרה[ג] אבל לר' יהודה דלמילתיה לאו מגא הוא ולמידי אחרינא נמי לאו מגא הוא מסתבר דלא מגא הוא לחלילה:

סנדל

קיטרא דקטרי בזממא וקיטרא דקטרי באיסטרידא חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא ויש שמותרין לכתחילה ומאי ניהו קושרת מפתחי חלוקה: מפתח חלוקה: פשיטא לא צריכא דאית ליה תרי דשי מהו דתימא חדא מינייהו בטולי מבטיל קא משמע לן: וחוטי סבכה: פשיטא לא צריכא דרויחא לה מהו דתימא מישלף שלפא לה קא משמע לן דאשה חסה על שערה ומישרא שריא לה: ורצועות מנעל וסנדל: איתמר התיר רצועות מנעל וסנדל תני חדא חייב חטאת ותניא אידך פטור אבל אסור ותניא אידך מותר לכתחילה קשיא מנעל אמנעל קשיא סנדל אסנדל מנעל אמנעל לא קשיא הא דקתני חייב חטאת בדאושכפי פטור אבל אסור בדרבנן מותר לכתחילה בדבני מחוזא סנדל אסנדל לא קשיא הא דקתני חייב חטאת בדטייעי דקטרי אושכפי פטור אבל אסור בדחומרתא דקטרי אינהו מותר לכתחילה בסנדל דנפקי ביה בי תרי כדרב יהודה דרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא הוה ליה ההוא זוגא דסנדלי זמנין דנפיק ביה איהו זימנין נפיק ביה ינוקיה אתא לקמיה דאביי א"ל כה"ג מאי א"ל חייב חטאת א"ל השתא פטור אבל אסור קא קשיא לי חייב חטאת קאמרת לי מאי טעמא א"ל משום דבחול נמי זימנין נפיקנא ביה אנא זימנין נפיק ביה ינוקא א"ל אי הכי מותר לכתחילה [א]רבי ירמיה הוה קאזיל בתריה דר' אבהו בכרמלית איפסיק [ב] רצועה דסנדליה אמר ליה מאי ניעבד לה א"ל שקול גמי לה דחזי למאכל בהמה וכרוך עילויה אביי [ג]הוה קאי קמיה דרב יוסף איפסיק ליה רצועה אמר ליה מאי איעביד ליה א"ל שבקיה מאי שנא מדרבי ירמיה [ד]התם לא מינטר הכא מינטר והא מנא הוא דאי בעינא הפיכנא ליה מימין לשמאל א"ל מדקמתרץ רבי יוחנן אליבא דרבי יהודה [ה]ש"מ הלכה כרבי יהודה מאי היא [ו]דתניא [ז]סנדל שנפסקו שתי אזניו או שתי תרסיותיו או שניטל כל הכף שלו טהור אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו [ח]או שניטל רוב הכף שלו טמא ר' יהודה אומר נפסקה פנימית טמא החיצונה טהור ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כמחלוקת לענין טומאה כך מחלוקת לענין שבת אבל לא לענין חליצה והוינן בה [ר' יוחנן] אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן מדלענין טומאה מנא הוי לענין שבת נמי מנא הוי אבל לא לחליצה דלאו מנא הוא [ט]והתנן [י]חלצה של שמאל בימין חליצתה כשרה ואלא אליבא דרבי יהודה [יא]מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא אבל לא לחליצה דמנא הוא אימר דאמרי' חלצה של שמאל בימין חליצת' כשרה היכא דלמילתי' מנא הוא הכא למילתיה לאו מנא הוא דהא אמר ר' יהודה נפסקה החיצונה טהור אלמא לאו מנא הוא לעולם אליבא דר' יהודה אימא וכן לחליצה והא קמשמע לן דכי אמרינן חלצה של שמאל בשל ימין חליצתה כשרה היכא דלמילתיה

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבי ירמיה כו' איפסיק ליה לעוצה: (ב) רש"י ד"ה טומא לא ל"ל קודש ד"ה טיהור דמו לא:

רבינו חננאל

לקמן. **ואסיקנא** האי קטרא דקטרי בזממא ודקטרי באיסתרידא חיובא ליכא איסורא מיהא איכא, אבל מפתחי חלוק אע"פ דאית ליה תרתי דשי, כי היכי דאית השתא למני, שרי למיקטרינהו לתרוייהו ולא אמרינן דחדא מינייהו בטולי בטלה אלא תרוייהו שרי למיקטרינהו. **פי'** פסיקיא, חגרה, כדמתרגמינן [ישעיה ג] ותחת חגורה נקפה [ואתרא דהוו אסרן פסקיא], והוא המיין של נשים. **פי'** סבכה, וקאיה [נ"א: וקאזה] בלשון ערבי. שרי למקטר בהנהו חוטי שערה דמשרה הוא דשריה ליה ולא (שיפה להו מיעוף) [שלפה להו מישלף]. **רצועות** מנעל וסנדל אית בהו ג' בבי. קיטרי דקטרי [לה] אושכפי לההיא רצועה במנעל עצמו, המתירה חייב חטאת. והני רצועות הנמשכות מגופו של מנעל, שקושרין אותו על הרגל ועל השוק אחר שנועלין המנעל, הגך מותר לכתחילה לקשרן ולהתירן, וזהו דבני מחוזא. (וזן) [וכן] נמי קשר חיצון של רצועות שהוא למעלה מן השוק ומן הרגל, אם מעיקרא קשרן לשום כך הרצען, קשר של קיימא, שכשנועל ההוא מנעל מכניס רגליו באותן הרצועות ואינו מתירן כל עיקר, ההוא נמי [אם] (ה)מתירו חייב עליו חטאת. אבל זה הקשר החיצון שלא קשרו האומן, אלא כל אדם קושרו כי היכי דניחא ליה מרווח או צר, (או) כגון מסאני דרבנן שכל אחד מעמידו על חפצו, כד רויח (למיסם) [למיהב] ולמישלף בניחותא, כגון זה המתירו פטור, שהרי מעשה הדיוט הוא. אבל אסור להתירו לכתחילה (דהוא) [דהא] קא מוקים ליה על חפצו וקשרו כמין קשר של קיימא, לפי שאין דעתו להתירו ולשנותו. ומסאני דבני מחוזא דעבידן להתירן ולקשרן בכל זמן דכד בעי למרהט שרי ליה וקמיע [נ"א: רקמיט] ליה, וכד בעי לסגויי בניחותא כי היילוכן דרבנן מרפי ליה, כי הא גוונא מותר להתירו לכתחילה. **וסנדל** כי הלין אנפין אית ביה. סנדל דטייעי כגון קצת האי דקרו ליה השתא תאסומא, דעביד ליה לפי מידת אסתוארא דכרעיה, וקטר ליה קיטורא מעליא, אם התירו חייב חטאת. ודחומרתא, **פי'** מכנפין כולהי רצועות ומעיילין בחומרתא דכד בעי מעיין והדר קטיר מאבראי דחומרתא, וכד בעי מרווח, כגון האי פטור אבל אסור. וסנדל המוכן לשנים דחומרתא דכד בעי האי למסיימיה מרווח ליה, וכד בעי אחרינא למסיימיה קמיט ליה, ודאי הני לא קטרי [ליה] קשר של קיימא מעיקרא, דניח ליה להתירו

עין משפט נר מצוה

ה א ב ג מיי' פ"י מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע ש"ח סי' שח סעיף טו:
ו ד ה מיי' פ"ז מהלכות כלים הלכה יג יג ופכ"ד הלכה ד:
ז ו מיי' פ"ד מהל' יבום הלכה יט סמג עשין כה טוש"ע אה"ע סי' קסט סעיף כב בהג"ה:

לעזי רש"י

שול"א. סוליה.

מוסף תוספות

א. אלא משום דאמרי' מיגו דמצי לאפוכי משמאל לימין הוי מנא, וא"כ לרבנן נמי נימא דלאו מנא הוא לחליצה. רמב"ן. ב. משום דאי בעי מהפך ליה משמאל לימין. רמב"ן. ג. כ"ש בזה שכל עצמו אינו קרוי סנדל אלא מפני שעומד להתהפך ולמהורי של ימין. רמב"ן. טפי קרינן ביה מנעל של ימין. מי' הר"ן.

רבינו חננאל (המשך)

הוא אמאי אסור לטלטוליה. ואמרו ליה רב יוסף מדמתרץ ר' יוחנן אליבא דר' יהודה דכד מפסיק סנדל אע"ג דאפשר להפוכיה לאו מנא הוא, ש"מ דהלכתא כר' יהודה. **מאי** דר' יהודה דתניא סנדל שנפסקה אחת מאזנא או אחת מתרסיותיו או שניטל כל הכף טמא. ב' אזניו או ב' תרסיותיו או שניטל רוב הכף טהור. ר' יהודה אומר נפסקה הפנימית טמא, החיצונה טהור. **פירוש** קסבר ר' יהודה אע"פ שלא נפסקה אלא האוזן החיצונה של סנדל בלבד, נפיק ליה מתורת כלי וטהור. ות"ק סבר אם נפסק אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו עדיין כלי הוא, אינו יוצא מתורת כלי עד שיפסקו שתיהן. ולר' יהודה כיון שנפסק האוזן החיצונה כבר יצא מתורת כלי וטהור הוא. ואע"פ שיכול להפכו לזה הסנדל ברגלו האחרת ולשום האוזן החיצונה פנימית, וקמתרץ ר' יוחנן אליבא דר' יהודה דאמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנא אמר ר' יוחנן, כמחלוקת לטומאה כך מחלוקת לענין שבת אבל כלי לקבל טומאה, גם הוא כלי לינטל בשבת, וכל שיצא מתורת כלי לענין טומאה, אף יצא מתורת כלי לענין שבת ואינו ניטל, ומשום הכי אצרכיה רב יוסף למשבקיה ודלא לטלטוליה בשבת. **והיכי** מתרץ דר' יוחנן אליבא דר' יהודה דקתני ר' יוחנן אבל לא לחליצה, והוי בה רבא אליבא דמאן קאמר ר' יוחנן אבל לא לחליצה, אילימא אליבא [דרבנן] דסברי בפסיקת אוזן אחת לא נפיק מתורת כלי, ואמר ר' יוחנן כי לא נפיק מתורת כלי אליבא דרבנן לא לענין טומאה ולא לענין שבת, אבל לענין חליצה אינו כשר ולאו ככלי הוא. והא לדברי הכל אם נפסקה האוזן הפנימית כלי גמור הוא, ואי מיפסקא החיצונה מהפיך ליה לסנדל ומשוי ליה פנימית. ותנינן בהדיא לענין חליצה דאי אפיך

דף קי ע"א - דף קיב ע"א

ח מתני' [מ] אין אוכלין אזוב יון בשבת לפי שאין מאכל בריאים. היינו לרפואה אפילו כשהוא בריח. אבל לרבינו מותר לאכול דמאי שנא ממי דקלים שאינו משקה בריאים וממ"מ שותה לצמאו: [ט] ה"ג ושותה אזוב ויעה: [י] ה"ג כל האוכלין אובל אדם לרפואה וכל המשקין שותה לרפואה. כיון דהמה מתכל ומשקה של בריאים: [כ] אבל שותה הוא מי דקלים לצמאו. אבל לרפואה עם היות שהוא בריא אסור לאכול לרפואה כיון שאינו מאכל בריא וכ"כ מ"א בתריבות סימן שכ"ח ס"ק מ"ג ע"ש: [ל] מהו לשתות מי רגלים בשבת. משמע הא בחול מותר לחולה שאין בו סכנה. ואם נפל לתוך התבשיל התבשיל מותר. מרדכי. וכ"פ בש"ע א"ח סימן תס"ו סעיף ה'. ויש לפרש דקאי על הנהר שנקרא מי רגלים עיין בכריתות בגאר שבע דף ו': [מ] **והא קא** מכבה **אע"ג דלא ניחא** ליה ביבוי. דאיתי קושי' עצומה בשם רבינו הגדול מוהר"ר ליוזא מפרלא ז"ל מאי מייתי ראי' מדברי המקשן הלא לאמאי דמקיק דשמואל כר"ש ס"ל מותר דפסיק רישי' דלא ניחא ליה אפילו בשאר איסורים שרי. ורבינו גופי' הזכיר מזה הראיה בשם בעל הערוך לעיל פ' הבונה סימן ב' ע"ש. ובפ' בכרם הזבח שם דף ל"א תחר לייאש קוביא זו בב' אופנים ע"ש והמה יתדיו יעלו בתוהו. כי על תירוץ הראשון קשה. מע"ג אי כיבוי במקלת הוי כיבוי. ואי כיבוי במקלת לא שמי' כיבוי מ"ט דר"י. יזה א"א לומר דפליגי בהא. ועל תירוץ שני שבה ברואה דהא דכתבו תוספות דלר"י אין חייב באינו מתכוין מדאורייתא כ"א בספיק רישיה. זה אינו אלא לגבי הלכתא דשבת. אבל בשאר איסורים אין מתכוין לר"י חייב מדאורייתא אפילו בלא ספיק רישיה כן מסקי תוספות להדיא שם בכירה ויומא. גם בא"מ בסימן ש"כ ס"ק כ' תירץ בענין אחר ע"ש. ז) וקשה לדבריו ה"ל לרבינו לעיל בפ' הבונה לסמוך ראיות בעל הערוך מפ' כל התדיר. מזה דלא קיי"ל כשמואל וכיון דלא קיי"ל כשמואל ש"מ דפסיק רישא דלא ניחא ליה מקרי פסיק רישא. ואומר אני לייאש דברי רבינו ע"פ הנתה זו. דל"ל דהמקשן סבר פסיק רישא דלא ניחא הוי פסיק רישא. והתרצן מצני דפסיק רישא דלא ניחא לי' לא הוי פסיק רישא. דא"כ עיקר חסר מן הספר דה"ל לבשויי לא בדקא ס"ד דליכא למימר שמואל כר"ש ס"ל דהוי פסיק רישא. אלא פסיק רישא דלא ניחא לי' לא הוי פסיק רישא. אמנם זאת יאות לנו לומר דהמקשן ס"ל פסיק רישא דלא ניחא לי' הוי פסיק רישא. והתרצן משני שמואל כר"ש ס"ל דלא הוי פסיק רישא שיכול ליפול על עצי המערבה או על חבנים כמו שמצינו סוגי' זו בהרבה מקומות בש"ס ומצא אחת מהנה בב"ב דף מ"ה ע"ב תוספות ד"ה אי. וע"פ הצעה זו עולה דברי רבינו כהוגן דבעל הערוך דס"ל פסיק רישא דלא ניחא לי' לא הוי פסיק רישא. ע"כ ס"ל כשאלתות דבשאר איסורים קיי"ל כר"י. דאלת"ה מאי פריך הכא בשמעתין מי שרי והתני' כו'. א"כ נוכל לומר כשיטת בעל הערוך דפסיק רישא דלא ניחא לא הוי פסיק רישא. והא דקפריך בפ' כל התדיר והא קמכנה. רצונו דהא קיי"ל בשאר איסורים כר"י. ואחר בעל התלמוד לייאש דברי שמואל אליבא דהלכתא ומשני כיבוי במקלת לא שמי' כיבוי והדר פריך לי' מברייתא דמקרי כיבוי. ולא ידע לשנויי אך דשמואל כר"ש ס"ל דלא בהלכתא ופסיק רישא דלא ניחא לי' לא הוי פסיק רישא וזה דברי בעל הערוך בפ' הבונה. אבל דברי רבינו בשמעתין כתב ח) ולא שייך דברי בעל הערוך בתר דסתר דברי שאלתות. ע"כ ל"ל הא דפריך והא קמכנה דסלקא דעתך דפסיק רישא דלא ניחא לי' הוי פסיק רישא משום הכי פריך והא קמכנה דאפילו לרבי שמעון אסור ושמואל דלא כמאן. והתרצן במסקנא מוקי לה שמואל כרבי שמעון דלא

ח מתני' [מ] אין אוכלין אזוב יון בשבת לפי שאין מאכל בריאים. היינו לרפואה אפילו כשהוא בריח. אבל לרבינו מותר לאכול דמאי שנא ממי דקלים שאינו משקה בריאים וממ"מ שותה לצמאו: [ט] ה"ג ושותה אזוב ויעה: [י] ה"ג כל האוכלין אובל אדם לרפואה וכל המשקין שותה לרפואה. כיון דהמה מתכל ומשקה של בריאים: [כ] אבל שותה הוא מי דקלים לצמאו. אבל לרפואה עם היות שהוא בריא אסור לאכול לרפואה כיון שאינו מאכל בריא וכ"כ מ"א בתריבות סימן שכ"ח ס"ק מ"ג ע"ש: [ל] מהו לשתות מי רגלים בשבת. משמע הא בחול מותר לחולה שאין בו סכנה. ואם נפל לתוך התבשיל התבשיל מותר. מרדכי. וכ"פ בש"ע א"ח סימן תס"ו סעיף ה'. ויש לפרש דקאי על הנהר שנקרא מי רגלים עיין בכריתות בגאר שבע דף ו': [מ] **והא קא** מכבה **אע"ג דלא ניחא** ליה ביבוי. דאיתי קושי' עצומה בשם רבינו הגדול מוהר"ר ליוזא מפרלא ז"ל מאי מייתי ראי' מדברי המקשן הלא לאמאי דמקיק דשמואל כר"ש ס"ל מותר דפסיק רישי' דלא ניחא ליה אפילו בשאר איסורים שרי. ורבינו גופי' הזכיר מזה הראיה בשם בעל הערוך לעיל פ' הבונה סימן ב' ע"ש. ובפ' בכרם הזבח שם דף ל"א תחר לייאש קוביא זו בב' אופנים ע"ש והמה יתדיו יעלו בתוהו. כי על תירוץ הראשון קשה. מע"ג אי כיבוי במקלת הוי כיבוי. ואי כיבוי במקלת לא שמי' כיבוי מ"ט דר"י. יזה א"א לומר דפליגי בהא. ועל תירוץ שני שבה ברואה דהא דכתבו תוספות דלר"י אין חייב באינו מתכוין מדאורייתא כ"א בספיק רישיה. זה אינו אלא לגבי הלכתא דשבת. אבל בשאר איסורים אין מתכוין לר"י חייב מדאורייתא אפילו בלא ספיק רישיה כן מסקי תוספות להדיא שם בכירה ויומא. גם בא"מ בסימן ש"כ ס"ק כ' תירץ בענין אחר ע"ש. ז) וקשה לדבריו ה"ל לרבינו לעיל בפ' הבונה לסמוך ראיות בעל הערוך מפ' כל התדיר. מזה דלא קיי"ל כשמואל וכיון דלא קיי"ל כשמואל ש"מ דפסיק רישא דלא ניחא ליה מקרי פסיק רישא. ואומר אני לייאש דברי רבינו ע"פ הנתה זו. דל"ל דהמקשן סבר פסיק רישא דלא ניחא הוי פסיק רישא. והתרצן מצני דפסיק רישא דלא ניחא לי' לא הוי פסיק רישא. דא"כ עיקר חסר מן הספר דה"ל לבשויי לא בדקא ס"ד דליכא למימר שמואל כר"ש ס"ל דהוי פסיק רישא. אלא פסיק רישא דלא ניחא לי' לא הוי פסיק רישא. אמנם זאת יאות לנו לומר דהמקשן ס"ל פסיק רישא דלא ניחא לי' הוי פסיק רישא. והתרצן משני שמואל כר"ש ס"ל דלא הוי פסיק רישא שיכול ליפול על עצי המערבה או על חבנים כמו שמצינו סוגי' זו בהרבה מקומות בש"ס ומצא אחת מהנה בב"ב דף מ"ה ע"ב תוספות ד"ה אי. וע"פ הצעה זו עולה דברי רבינו כהוגן דבעל הערוך דס"ל פסיק רישא דלא ניחא לי' לא הוי פסיק רישא. ע"כ ס"ל כשאלתות דבשאר איסורים קיי"ל כר"י. דאלת"ה מאי פריך הכא בשמעתין מי שרי והתני' כו'. א"כ נוכל לומר כשיטת בעל הערוך דפסיק רישא דלא ניחא לא הוי פסיק רישא. והא דקפריך בפ' כל התדיר והא קמכנה. רצונו דהא קיי"ל בשאר איסורים כר"י. ואחר בעל התלמוד לייאש דברי שמואל אליבא דהלכתא ומשני כיבוי במקלת לא שמי' כיבוי והדר פריך לי' מברייתא דמקרי כיבוי. ולא ידע לשנויי אך דשמואל כר"ש ס"ל דלא בהלכתא ופסיק רישא דלא ניחא לי' לא הוי פסיק רישא וזה דברי בעל הערוך בפ' הבונה. אבל דברי רבינו בשמעתין כתב ח) ולא שייך דברי בעל הערוך בתר דסתר דברי שאלתות. ע"כ ל"ל הא דפריך והא קמכנה דסלקא דעתך דפסיק רישא דלא ניחא לי' הוי פסיק רישא משום הכי פריך והא קמכנה דאפילו לרבי שמעון אסור ושמואל דלא כמאן. והתרצן במסקנא מוקי לה שמואל כרבי שמעון דלא

נבהמה טהורה דוקא חייבי קרא דחזי לקרבן או דלמא לענין עשיית סירוס לא שנא. מ"ש ו) שאלו את בן זומא מהו לסרוסי כלבא אמר להו כתיב ובאתרלכם לא תעשו מכדי חוצה הגוף היא מה לי בארץ מה לי בחוצה לארץ אלא האי בארץ לכל אשר בארץ:

י מתני' המושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ אבל מעבל הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא. המושש במתניו לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן ולא שמן וכד. בני מלכים סכין על גבי מכותיהן שמן וכד דרכן לסוך בחול רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הם: **גמ'** ולא יגמע בהן את החומץ והתניא ולא יגמע ויפלוט אבל מגמע ובולע ה כי תנן במתני' לא יגמע ויפלוט תנן. בתוספתא (פי"ג) אין לועסין מלטרי בשבת אימתי בזמן שמתכוין לרפואה לא יסוף אבל אם בשיניו בזמן שמתכוין לרפואה ואם מפני ריח הפה מותר. [נ] המושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ והוא פולט אבל מגמע ובולע. ומטבל כדרכו ואינו מושש:

יא החושש בגרונו לא יערענו בשמן ו אבל נותן שמן לתוך אוזניו [ס] ובולע. (ברכות דף לו.): **החושש** במתניו כו' רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הם אמר רב הלכה ז כרבי שמעון [דף קיא ע"ב] ולאו משום טעמיה דאילו [ע] לרבי שמעון אע"ג דלא שכיח שרי ורב אי שכיח אין אי לא שכיח לא וכן הלכתא:

הדרן עלך שמונה שרצים

ואלו קשרים פרק חמשה עשר

א [פ] **ואלו** קשריס שחייבין עליהם [צ] קשר גמלים וקשר של ספינים. וכשם שחייבין על קשורן כך חייבין על היתרן. [ג] רבי מאיר אומר כל קשר שיכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו. [ד] ויש לך קשריס שאין חייבין עליהם כעל קשר הגמלים וקשר הספינים קושרת אשה מפתחי חלוקה וחוטי סנכה של פיסקיא [ה] ורלועות מנעלו וסנדלו ועודות יין ושמן ח וקדירה של בשר. אמר רבי אליעזר בן יעקב קושרין בפני בהמה בשביל שלא תלא קושרין דלי בפיסקיא אבל לא בחבל ורבי יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה [ו] כל קשר שאינו של קיימא (א) אין חייבין עליו: **גמ'** [ז] יש לך קשר שאין חייבין עליו חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא ומאי ניהו [דף קיב ע"א] קיטרא דקטרי בזממא וקיטרא (ב) [מ] דקטרי בחיסתרייא. ומפתחי חלוק וחוטי סנכה ושל פיסקיא ורלועות

חידושי מהרש"ל

ואין דבריו נראין. הוא מדברי התוס':

הגהות הב"ח א אזוב יון בשבת לפי שאינו: ב א"ל רבינא לרב אשי מהו לשתות: ג ומפספס דמינה מוכח דקא פסיק רבי יוחנן הלכה כר"ש מדאמר ר"י הלכה כפתח משנה וכן: ד דלא ניחא ליה בהאי כבוי: ה כי תנן נמי במתניתין וכו' שמתכוין לרפואה ואם מפני ריח הפה מותר לא יסוף אדם: ו אבל נותן שמן הרבה לתוך אוזניהן: ז כרבי שמעון ולאו מטעמיה דאילו לר"ש: ח וקדירה של בשר דאע"ג אומר קושרין:

קרבן נתנאל

הוי פסיק רישא. שיכול ליפול על העצים או על האבנים כמ"ש רבינו לעיל בפרק הבונה. אבל פסיק רישא דלא ניחא הוי פסיק רישא. דהא המקשן ע"כ הכי ס"ל לשיטת רבינו. וא"כ בהתרצן ג"כ צ"ל הכי דהא א"א לומר דפליגי בהך דינא כדאמרן: [ג] ה"ג והתוספתא בשיניו לא יגמע: [ס] ובולע. ע"כ לשון התוספתא: [ע] ה"ג דרבי שמעון בבר אע"ג: **הדרן עלך פרק ארבעה עשר**

פרק טו [א] ואלו קשרים שחייבין עליהם. אבל עניבה מותר לכתחלה כן מסקנת רוב הפוסקים. ועיין בצ"י סימן שי"ז. ורבינו כאן במקומו לא הזכיר דין זה גם הפוסקים לא הכריעו דעתו בדבר זה אך ראה זה לבד מלאתי בפ' מצות חליצה סימן ד' וז"ל ונהגו העם לקושרו בקשר גמור דקיי"ל עניבה לא קשירה הוא לענין שבת: [ב] ה"ג קשר הגמלים וקשר הספינין: [ג] ר"מ אומר כל קשר שיכול וכו'. וז"ל התוספתא פרק י"ג זה הכלל כל קשר שהוא של קיימא ויכול להתירו באחת מידיו. או שאינו של קיימא ואין יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו. והגיה ב"י בשם שבולי לקט. ותמה עליהם בדרכי משה וז"ל הוא דעת ר"מ בא"ק ואינו הלכה ט) וע"ע למה הביאו הב"י. וע"ל [משום דבעיא בגמ' עניבה לר' מאיר מה] ולפי מה שנאמר דר"מ פליג בעניבה איכא למימר דהתנא קמא לא פליג עליו בקשר שיכול להתירו באחת מידיו דאין חייבין עליו. אך באידך תלוקה דלא פליג בעניבה אח"ק ל"ל דמ"ק מחייב בקשר שיכול להתירו באחת מידיו. כיון דהאי אבעי' קאי בתיקו. וא"כ ודאי מספק לא חייב עליו. וכ"כ הרמב"ן וריטב"א בפ' המוצא תפילין דקשר מרופה שרי ע"ש. ועפ"ז יצאתי מה שהביא ב"ש בא"ע סימן קס"ט בשער תליצה ס"ק ט"א בשם גדולי אחרונים שעושים ב' קשרים רפוים ואח"כ עושה עניבה וע"י עניבה קיימים כולם ע"כ דבעינן קשר שיכול להתיר באחת מידיו בלתי חיובא יד שמאל. מש"ה צריכין לעשות קשר רפוי. אך לפי אותה תלוקה דתינעי' לן דפליגי בעניבה ולכ"ע בקשר רפוי אינו חייב עליו א"כ קשר רפוי לא הוי קשר. ולכך עושין עניבה דלא"ק הוי קשר גמור וחייב עליו חטאת. דהלכה כאתם מתני'. אע"ג דאתם בברייתא אלא עונבו מ"מ אתם במתני' אתם בברייתא קיי"ל כאתם משנה. ואם נאמר דפליגי בקשר רפוי ומעניבה לא הוזכר במתני' א"כ הדרן לכללא דעניבה לאו קשירה היא מכח אתם בברייתא אלא עונבו כמ"ש כל הפוסקים. וא"ת הא מ"מ אתם בפ' בתרא דעירובין תדשות פטורות ש"מ דס"ל עניבה קשירה היא ע"ש בחידושי שם סי' א' דכתבתי דלאו אתמא היא. א"כ קשר רפוי לא"ק הוי קשר גמור. לכך עושין קשר רפוי ועניבה דיוצאין ממ"ש: ודע בתוספות מקשין אמאי לא פסיק הלי בעיא מדתני' נקמן לא יהא קושרו אלא עונבו ובפ"ק דפסחים מוקי לה להאי ברייתא כר"מ. ולי נראה לתרץ דלפי מה שמתבאר המרדכי דעניבה לאוד לא הוי קשר. אבל עניבה שלגבי קשר חייב חטאת. א"כ לק"מ דהברייתא קאי אעניבה לאודי והאיכעי' קאי אעניבה על קשר אתמון. וא"ש לעיל לייאש גדולי אחרונים אין זה כ"א לשיטת תוספות וק"ל: [ד] ה"ג יש לך קשרים שאין חייבין עליהן כקשר הגמלים וכקשר הספנים: [ה] ה"ג ורלועות מנעל וסנדל ועודות יין ושמן וקדירה של בשר ר"א בן יעקב אומר קושרין לפני הבהמה: [ו] כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו. הא של קיימא אפילו אינה חייב דר"י ס"ל עניבה קשירה היא. תוספות: [ז] ה"ג יש לך קשרים שאין חייבין עליהן: [מ] ה"ג דקטרי בחיסתרידא. וגי' הערוך באתמדיא:

תפארת שמואל

(ט) **לא תאפה חבין.** אפיה בכלל היתה ויצאת להקיש אליה שחייבים עליה בפ"ע אף הלש ועורכה חייב: (י) נזיר חופף. הוא אתם משנה ודבר שאין מתכוין הוא: **פט"ו** (א) אין חוששין עליו. י"ג אין חייבים עליו: (ב) **דקטרי באיסתריא.** פי' טבעת שנתנוה נראה פירוש לפירושו שמנית שם שבוע או יותר ומתיר ראש אחר הנתון בו ביתר שאחר בו בהמה:

מנעל וסנדל וזודות של יין ושמן וקדרה של בשר מותרין לכתחלה. ולרועות מנעל וסנדל [טו] אימתר לרועות מנעל וסנדל תני תדא מייב מטאת ומני תדא פטור אבל אסור [יז] ומני תדא מותרין לכתחלה קשיא מנעל אמנעל קשיא סנדל אסנדל. מנעל אמנעל לא קשיא הא דתני מייב חטאת [כז] דאושכפי פרש"י שהרצען מכניס הרלועה בנקב שבמנעל וקושר קשר אחד בסוף הרלועה שלא תצא א הרלועה מן הנקב והוא קייס לעולם [ג] ורב אלפס ז"ל פירש דמעשה של אומן הוא. ולא נהירא דבקשר של קיימא אין חילוק בין מעשה אומן למעשה הדיוט. והא דתני פטור אבל אסור בדרבנן פרש"י שאין מקפידין להדקן על שוקיהן ויכולין לחלצן ולעגלן בלא התרת הקשר ומכל מקום קשר של קיימא לא הוי דבשעת הטיט צריכין להתירן ולהדקן על השוק שלא ישאר בטיט. והא דתני מותר לכתחלה בבני מחוזא שמקפידין להדקן על השוק וצריכין להתירן כשחוזרן. וסנדל אסנדל לא קשיא הא דתני מייב חטאת בדטייני דקשרי אושכפי והן קיימין לעולם. והא דתני פטור אבל אסור בדחומרא דקטרי אינהו והוא קייס שבוע או יותר. ומותר לכתחלה [מ] דנפקי ביה מרי זימנין דנפק ביה מאי ומרווח ליה. וזימנין דנפיק ביה מאי ומעייל ליה. [נ] (ג) וכתב בעל התרומות ז"ל דאפנטון שקושרים אותם בלועות ואינו מתירן אלא כשמשנה המכנסיים אסור לקושרן בשבת. ר' ירמיה הוה קאזיל במריה דרבי אבהו בכרמלית איפסיקא ליה רלועה דסנדליה אמר ליה שקול גמי לא דחזי למאכל בהמה וכרוך עליה. אביי הוה יתיב קמיה דרב יוסף במאר איפסיקא ליה רלועה דסנדליה אמר ליה מאי איעביד ליה אמר ליה שבקיה. ומאי שנא מדרבי ירמיה. התם לא מנטר הכא מנטר. רבי אליעזר בן יעקב אומר וכו' פשיטא לא צריכא דאית ליה תרי איסרי מהו דתימא חד מיעייהו בטולי בטליה (ד) קמ"ל. [דף קיג ע"א] אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב. [פ] קושרין לו בפיסקיא אבל לא בחבל אמר רבי אבא אמר רב חייא בר אבי אמר רב [ע] מביא אדם חבל של גרדי מתוך ביתו וקושרו בפרה ונאבוס אמר רב נחמן אמר שמואל כלי קיומי מותר לטלטלן בשבת ואוקימנא בחבל דגרדי דהיינו כלי קיומי:

ב מתני' מקפלין את הכלים אפילו ארבע וחמש פעמים. [פ] ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת [צ] אבל לא מציעין משבת למוצאי שבת (ה) רבי ישמעאל אומר מציעין את המטות מיום הכפורים לשבת [ק] ומלבי שבת קרייבין ביום הכפורים ושל יום הכפורים אינן קרייבין בשבת. רבי עקיבא אומר לא של שבת קרייבין ביום הכפורים ולא של יום הכפורים קרייבין בשבת: **גמ'** מקפלין את הכלים וכו' אמרי דבי רבי יאשי לא שנו אלא באדם אחד. אבל בשני בני אדם לא. ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בחדשים אבל בישנים לא. ובחדשים נמי לא אמרן אלא בלבנים אבל בלבונים לא. ולא אמרן אלא שאין לו להחליף אבל יש לו להחליף לא. תנא של בית ר"ג לא היו מקפלין כלי לבן שלהן מפני שהיה להם להחליף: ב אמר רב יש לו להחליף יחליף אין לו להחליף ישלשל בגדיו. וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת (ו) כמלבושך של חול וכרבי יוחנן דקרי למאני מכבדותא. מעשות דרכיך שלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול. ממצוא חפצך חפציך אפורין אפשי שמיים מותרין. [דף קיג ע"ב] ודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת (ז) כדבורך של חול א) שלא יוסיף לדבר דברים יתרים כדאמרינן בויקרא רבה (פ' לד) אמיה דרבי שמעון בן יוחאי כד הוות משתעיא [ר] מותר הוה אמר לה שבתא הוא ושתקה. ובירושלמי (הל' ג) נמי [ש] קאמר בטולת התירו שאילת שלום בשבת. ודבר דבר דבור אסור הרהור מותר. אמר רבי חייא בר אבי אמר ר' יוחנן מנין לשינוי בגדים מן התורה שנאמר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים ותנא דבי ר' ישמעאל בגדים ג שבשל בהן לרבו אל יאמוז בהן כוס לרבו. אלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול מאי מאי היא כי הא דאמר רבי זירא אמר רב הונא ב) היה מהלך בשבת ופגע באמת המים אם יכול להניח רגלו ראשונה [ת] קודם שיעקור שניה מותר ואם לאו אסור. מתקיף לה (מר זוטרא) [רבא] היכי דיעביד [א] ליקיף קמפיס בהלוכא. ליעבר במיא [ב] זימנין דמטוסן מאיה ואתי לידי סחיטה. אלא בהא כיון דלא אפשר שפיר דמי אלא כדבעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת אמר ליה וכי בחול מי התירו שאני אומר פסיעה גסה נוטלת אחד מתמש מאות ממאור עיניו של אדם ומהדרא ליה בקידושא דבי שמשא כששותה כוס של קידוש. ומירתבו בשבתא לבי מדרשא שפיר דמי דאמרינן בפרק קמא דברכות (דף ז:) אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא לרבנן דהוו רהטי בשבתא לפירקא אמינא קא מחללי רבנן שבתא כיון דשמעיתא להא דאמר רבי תנחום אמר ר' יהושע בן לוי [ג] לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה אפי' בשבת שנאמר אחרי ה' ילכו [ד] אלא נמי רהיטנא:

ג [דף קיד ע"א] **אמר** רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גנאי לתלמיד חכם שילא במנעלים מטולאים. והא רבי אחא בר תניגא נפיק. בטלאי על גבי טלאי. [ה] והני מילי בלא אבל בפנתא לא. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא [ו] רבב על בגדיו חייב שנאמר כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משניאי. רבא אמר רבב אימתר ולא פליגי הא בלבושא והא בגלימא פירוש רבב כמו קירע וזיפתא וכיולא בו. [ז] פירוש רבב דם יבש וטעמו של דבר שמא יראה כבתם נדה ויבא לידי חטא. אמר רבי זירא איזהו תלמיד חכם שממנין אותו פרנס על הצבור זה שמולין ממנו דבר הלכה בכל מקום ואומרה ואפי' במסכת כלה ואמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות מלאכתו זה המניח חפציו ועוסק בחפצי שמים. למאי נפקא מינה למיטרח ליה בריפתיה. גרסינן ביומא (דף עב:) רבי יוחנן רמי כתיב ועשית לך חרון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שטים מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות מלאכתו. מבית ומחוץ תצפנו אמר רבה כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. אדיי ואיתימא רבי אחא אמר נקרא תועבה שנאמר אף כי נתעב וגאלח. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב למה זה תחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין. אוי לתלמיד חכם שעוסק בתורה ואין בו יראת שמים אמר רבי יאשי חבל על בלית ליה ביתא ומרבעא לביתא עביד. אמר להו רבא לרבנן במטותא מיניכו לא תירתו תרתי גיהנם אמר ריב"ל מאי דכתיב ואתה התורה אשר שם משה זכה נעשית לו שם חיים לא זכה נעשית לו שם מיתה. ואמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם כל שמולין אותו [ח] דבר הלכה ואומרה. למאי נפקא מינה למנייה ברישא אי במסכתא באחריה. ואי בטולי התלמוד ריש מתיבתא:

הדרן עלך ואלו קשרים

כל כתבי פרק ששה עשר

א [דף קטו ע"א] **כל** כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה. בין שקורין בהן בין שאין קורין בהן. ואע"פ שכתובין בכל לשון טעונין גניזה. ומפני מה אין קורין בהן מפני בטול בית המדרש. מצילין תיק הספר ד עם הספר ואע"פ שיש בתוכן מעות להיכן מצילין הרי"ף וכיצו הך מימרא דרבי אבא אפיקא דמתני'. מה שלא היה בני' ש"ס שלפניו כלומר אע"ג דקי"ל גבי אומן הוא. אבל קבר מעשה הדיוט אפילו בקבר של קיימא אינו חייב עליו. ואימה גדולה דא"כ לאחה זורך מוקי תלמודא פטור אבל אסור בדרבנן הל"ל בהדיוט דלאו מעשה אושכפי. ב"מ. ואין כאן ריח קושיא דמוקי לה בדדמי בדרבנן שעושין קבר של קיימא בתעלייהם אלא שאין קושרין בדוחק כדי שיתלו ויעגלו בשהות קשור. כמו שאנו צריכין לומר לפירוש רש"י דקבר של קיימא בהדיוט חייב א"כ למה מוקי לה התלמודא בדאושכפי דמעשה אומן הוא הא אפילו בהדיוט חייב. אלא ל"ל דמוקי לה בדדמי: [מ] דנפקי ביה תרי. ופירש"י ולריך כל א' וא' לקשר לפי רגלו הלכך בכל יום קושרו ומתירו. ועקה הדיוקים אהדדי. דבתחלה משמע דוקא קבר לעולם חייב חטאת. הא קבר לזמן כל שאינו לעולם אין חייב עליו. והדר קאמר פטור אבל אסור על שבוע או יותר הא לזמן אדרוב חייב חטאת. ומה דקאמר פטור אבל אסור בשקושר לשבוע או יותר הא פחות משבוע מותר לכתחלה והדר קאמר דוקא קבר יום מותר לכתחלה. וכן יש לדייק בלשון הטור. ועי' מ"ש ב"ח בזה ס"ק ב'. ובלחה דהא דקתני חייב בקבר לעולם. הא לזמן אדרוב פטור אבל אסור קאי אין אחומן בין בהדיוט. והאי דמוקי לה פטור אבל אסור על השבוע או יותר. למידק מיניה הא על יום או יומים מותר לכתחלה. היינו במעשה הדיוט והאי דמוקי לה במותר לכתחלה בקבר לבל יום. היינו בין אומן בין הדיוט. הא אי יותר מיום א' פטור אבל אסור היינו בדאומן. וכ"פ הרמב"ם: [נ] וכתב בעל התרומות דבאבנטין כו'. הוצלא דין זה לפי פירושו. בהא דתנאי בדרבנן. מגעל של ת"ח בקושרין בחוזק לרלועות מעגליהם ועומדים בלילות ואינן חולצים מנעליהן שאינן פוסטין לבושיהן כי אם משבת לשבת. וא"כ אסור לקשור שני רצאי אצבע כשהאבנט מונח במכנסים שהוא משבת לשבת. ובקה דא"כ הוי פטור אבל אסור והאין קושרים אותם בשבת בשחרית. ע"ז סי' ש"ז ס"ק כ'. וכן הוא יש להקשות על התרומת בשבת. ולק"מ דאית לן למימר דרבנן קשרו מעגליהם בשבת ע"י עיבה עד מוצאי שבת. ועל התרומת ס"ל לנעל התרומות דאין חייב חטאת על התרת קשר כי אם כשמתיר ע"מ לקשור כמעשה משכן וכמו שפסק רבינו בפ' בלל גדול סימן ו' וכיון דאינו אלא איסורא דרבנן במקום בערה לא גזרו כמ"ש רמ"א שעיף ח'. אבל רש"י נאיה מסברת בעל התרומות לפירושו בפרק בלל גדול דס"ל דמתיר חייב אפילו אלא לקשור. עיין תוס' ד"ה הקושר בפ' בלל גדול דף ע"ג: [פ] קושרין דלי בפיסקיא אבל לא בחבל אמר רבי אבא. הא דליין

חידושי מהרש"ל

הבא מינצר. פירש הראב"ד ולא אקלי דעתיה מיניה וכי': **פי' רבד דם יבש בו'** רש"י פי' רבד שבבת זרע ואסור אפילו בנגד התחתון ורבב בעליון אבל לבירוש הרי"ף רבב אסור אפילו בתחתון ורבד דוקא בעליון אבל בתחתון אמרינן כזו ממאלנות או מגרילה וכן פי' ר"ן:

הגהות הב"ח א הרלועה יצאת מן הנקב: ב אמר רב הונא יש לו להחליף: ג שבשל בהן קדרה לרבו: ד עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש:

קרבן נתנאל

[ט] ה"ג איתמר התיר רלועות: [י] ה"ג ותני תדא מותר: [כ] ה"ג דאושכפי: [ל] ורב אלפס פי' דמעשה של אומן הוא. אבל קבר מעשה הדיוט אפילו בקבר של קיימא אינו חייב עליו. ואימה גדולה דא"כ לאחה זורך מוקי תלמודא פטור אבל אסור בדרבנן הל"ל בהדיוט דלאו מעשה אושכפי. ב"מ. ואין כאן ריח קושיא דמוקי לה בדדמי בדרבנן שעושין קבר של קיימא בתעלייהם אלא שאין קושרין בדוחק כדי שיתלו ויעגלו בשהות קשור. כמו שאנו צריכין לומר לפירוש רש"י דקבר של קיימא בהדיוט חייב א"כ למה מוקי לה התלמודא בדאושכפי דמעשה אומן הוא הא אפילו בהדיוט חייב. אלא ל"ל דמוקי לה בדדמי: [מ] דנפקי ביה תרי. ופירש"י ולריך כל א' וא' לקשר לפי רגלו הלכך בכל יום קושרו ומתירו. ועקה הדיוקים אהדדי. דבתחלה משמע דוקא קבר לעולם חייב חטאת. הא קבר לזמן כל שאינו לעולם אין חייב עליו. והדר קאמר פטור אבל אסור על שבוע או יותר הא לזמן אדרוב חייב חטאת. ומה דקאמר פטור אבל אסור בשקושר לשבוע או יותר הא פחות משבוע מותר לכתחלה והדר קאמר דוקא קבר יום מותר לכתחלה. וכן יש לדייק בלשון הטור. ועי' מ"ש ב"ח בזה ס"ק ב'. ובלחה דהא דקתני חייב בקבר לעולם. הא לזמן אדרוב פטור אבל אסור קאי אין אחומן בין בהדיוט. והאי דמוקי לה פטור אבל אסור על השבוע או יותר. למידק מיניה הא על יום או יומים מותר לכתחלה. היינו במעשה הדיוט והאי דמוקי לה במותר לכתחלה בקבר לבל יום. היינו בין אומן בין הדיוט. הא אי יותר מיום א' פטור אבל אסור היינו בדאומן. וכ"פ הרמב"ם: [נ] וכתב בעל התרומות דבאבנטין כו'. הוצלא דין זה לפי פירושו. בהא דתנאי בדרבנן. מגעל של ת"ח בקושרין בחוזק לרלועות מעגליהם ועומדים בלילות ואינן חולצים מנעליהן שאינן פוסטין לבושיהן כי אם משבת לשבת. וא"כ אסור לקשור שני רצאי אצבע כשהאבנט מונח במכנסים שהוא משבת לשבת. ובקה דא"כ הוי פטור אבל אסור והאין קושרים אותם בשבת בשחרית. ע"ז סי' ש"ז ס"ק כ'. וכן הוא יש להקשות על התרומת בשבת. ולק"מ דאית לן למימר דרבנן קשרו מעגליהם בשבת ע"י עיבה עד מוצאי שבת. ועל התרומת ס"ל לנעל התרומות דאין חייב חטאת על התרת קשר כי אם כשמתיר ע"מ לקשור כמעשה משכן וכמו שפסק רבינו בפ' בלל גדול סימן ו' וכיון דאינו אלא איסורא דרבנן במקום בערה לא גזרו כמ"ש רמ"א שעיף ח'. אבל רש"י נאיה מסברת בעל התרומות לפירושו בפרק בלל גדול דס"ל דמתיר חייב אפילו אלא לקשור. עיין תוס' ד"ה הקושר בפ' בלל גדול דף ע"ג: [פ] קושרין דלי בפיסקיא אבל לא בחבל אמר רבי אבא. הא דליין

תפארת שמואל

(ג) וכתב בעה"ת ז"ל דבאבנטים כו'. מ"ש סה"ת הוא לקוח מפר"י שפירש דרבנן היינו תלמידי חכמים שקושרין רלועות לפי ששוכבין בו בל הלילות ועוסקין בתורה ואין חולצין אלא בלילי שבת אלמא אע"פ שבבל הטבוע בולאי חולצין מ"מ הוי בלא קיבוי של קיימא לאסור מדרבנן ה"ה קשר של אבנט מבכנסים וכן משמע להדיא בסמ"ג והמתבר קילר דבריו: (ד) קמ"ל. ולא יתיר אלא בהתתון כשיוצא הבהמה: (ה) ר"י אומר מקפלין את הכלים ומציעין את המטות. בל"ל: (ו) במלבושך של חול. בירושל' אור לנו בעטיפותיו במול בך עטיפותיו בשבת ולבך וגבו בלבוש בקריינק"י בלע"ז לבסות בגדי חול למי שאין לו להחליף: (ז) בדבורך של חול. בתוספתא מביא הירושלמי שאמר בקושו התירו שאילת שלום בשבת משום ודבר דבר ע"ש:

מנין לשינוי בגדים מן התורה שנאמר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים ותנא דבי ר' ישמעאל בגדים ג שבשל בהן לרבו אל יאמוז בהן כוס לרבו. אלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול מאי מאי היא כי הא דאמר רבי זירא אמר רב הונא ב) היה מהלך בשבת ופגע באמת המים אם יכול להניח רגלו ראשונה [ת] קודם שיעקור שניה מותר ואם לאו אסור. מתקיף לה (מר זוטרא) [רבא] היכי דיעביד [א] ליקיף קמפיס בהלוכא. ליעבר במיא [ב] זימנין דמטוסן מאיה ואתי לידי סחיטה. אלא בהא כיון דלא אפשר שפיר דמי אלא כדבעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת אמר ליה וכי בחול מי התירו שאני אומר פסיעה גסה נוטלת אחד מתמש מאות ממאור עיניו של אדם ומהדרא ליה בקידושא דבי שמשא כששותה כוס של קידוש. ומירתבו בשבתא לבי מדרשא שפיר דמי דאמרינן בפרק קמא דברכות (דף ז:) אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא לרבנן דהוו רהטי בשבתא לפירקא אמינא קא מחללי רבנן שבתא כיון דשמעיתא להא דאמר רבי תנחום אמר ר' יהושע בן לוי [ג] לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה אפי' בשבת שנאמר אחרי ה' ילכו [ד] אלא נמי רהיטנא:

ג [דף קיד ע"א] **אמר** רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גנאי לתלמיד חכם שילא במנעלים מטולאים. והא רבי אחא בר תניגא נפיק. בטלאי על גבי טלאי. [ה] והני מילי בלא אבל בפנתא לא. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא [ו] רבב על בגדיו חייב שנאמר כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משניאי. רבא אמר רבב אימתר ולא פליגי הא בלבושא והא בגלימא פירוש רבב כמו קירע וזיפתא וכיולא בו. [ז] פירוש רבב דם יבש וטעמו של דבר שמא יראה כבתם נדה ויבא לידי חטא. אמר רבי זירא איזהו תלמיד חכם שממנין אותו פרנס על הצבור זה שמולין ממנו דבר הלכה בכל מקום ואומרה ואפי' במסכת כלה ואמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות מלאכתו זה המניח חפציו ועוסק בחפצי שמים. למאי נפקא מינה למיטרח ליה בריפתיה. גרסינן ביומא (דף עב:) רבי יוחנן רמי כתיב ועשית לך חרון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שטים מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות מלאכתו. מבית ומחוץ תצפנו אמר רבה כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. אדיי ואיתימא רבי אחא אמר נקרא תועבה שנאמר אף כי נתעב וגאלח. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב למה זה תחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין. אוי לתלמיד חכם שעוסק בתורה ואין בו יראת שמים אמר רבי יאשי חבל על בלית ליה ביתא ומרבעא לביתא עביד. אמר להו רבא לרבנן במטותא מיניכו לא תירתו תרתי גיהנם אמר ריב"ל מאי דכתיב ואתה התורה אשר שם משה זכה נעשית לו שם חיים לא זכה נעשית לו שם מיתה. ואמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם כל שמולין אותו [ח] דבר הלכה ואומרה. למאי נפקא מינה למנייה ברישא אי במסכתא באחריה. ואי בטולי התלמוד ריש מתיבתא:

הרי"ף וכיצו הך מימרא דרבי אבא אפיקא דמתני'. מה שלא היה בני' ש"ס שלפניו כלומר אע"ג דקי"ל גבי אומן הוא. אבל קבר מעשה הדיוט אפילו בקבר של קיימא אינו חייב עליו. והיינו טעמא דאפילו בחבל דעלמא לא שביח שיהיה קשר של קיימא כשקשרה בפרה ונאבוס ולהכי לא גזר בחבל דגרדי משא"כ בדלי וכ"כ תוס' ד"ה התם ולא בטור שהסיב לפסוק בר"י מהך מימרא דר' אבא. דלפ"ז ה"ל לציין מימרא זו אדרב יהודה. וכ"פ בש"ע: [ע] ה"ג מביא אדם חבל מתוך ביתו: [פ] ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת. לשון תוספתא פ' י"ג מציעין עבר מטות אם אם ירלה מיקם בתחת מהן: [צ] ה"ג אבל לא משבת למוצאי שבת. מבלן ומדנו אמסור לקפל טליתות של ב"ה לפי שהם צורך מחר. תוס'. פי' דקיפול מפציע הקמטים ועושה תיקון זה בשבת כדי לנוכנו בחול והוי כמבין משבת לחול. ועי' מ"מ סימן תרס"ז ס"ק ג'. ולאחר להזיר העולם ע"ז: [ק] ה"ג ומלבי שבת קרייבין ביום הכפורים אבל לא של יה"כ בשבת: [ר] ה"ג מותר מילין בשבתא: [ש] ה"ג קאמר בדוחק המירו לשאול שלום: [ת] ה"ג קודם שתעקור: [א] ליקיף קמפיס בהילוכא. והדר פריך לעבור במיא משמע דלהקיף קודם מלעבור במים. ובקה מהא דתני' ביומא דף ע"ז והכיל רבינו בפ' ד' ההולך להקביל פני רבו עוברי עד לוחבו במים ואינו חושש. הלא מוטב שיקיפנה מלעבור במים. וי"ל דבתוס' קוף שמוגה ברליס הקשו איאך שרי לעבור במים ביומא שמא אתי לידי סחיטה. ותו' מלוה שאני. ודבריהם תמוהים דהא בתוס' י"ע דף י"ח גזרינן שמא יסמוט אפילו בטבילת מלוה. וע"כ תוס' ש כבינו ביומא סי' ד'. כיון שלא התירו לו אלא דרך מלבוש כדאמר ובלבד שלא יוציא ידי מתחת שפת חלוקו מינכרא מילתא ולא אתי לידי סחיטה. וכדאמרינן נדה טובלת בנבדיה. אך מהאי טעמא לחוד לא שרינן במילי דרשות. לכך מילה מלוה שאני ובלילוף טעמא אחרינא דמיגכרא מלתא לא אתי לידי סחיטה. ועי' יומא סי' ד'. וכיון דהתירו חכמים בדבר מלוה עדיף טפי לעבור מלהפיש בהילוכא ולא כמ"ש מ"א סי' תרי"ב ס"ק יו"ד ע"ש: [ב] ה"ג זימנין דמטוסן מגא מיא: [ג] ה"ג לעולם ירוץ אדם לדבר מלוה: [ד] ה"ג אבל לא אמר אמר רבי אבא אמר רבי אבא. הא לליין לן בה ובפנתא נמי לא אמרן אלא איסורא דרבנן במקום בערה לא גזרו כמ"ש רמ"א שעיף ח'. אבל לעולם ירוץ אדם לדבר מלוה: [ה] ה"ג אבל לא אמר אמר רבי אבא אמר רבי אבא. הא לליין לן בה ובפנתא נמי לא אמרן אלא איסורא דרבנן במקום בערה לא גזרו כמ"ש רמ"א שעיף ח'. אבל בגילדאי ליה [ו] ה"ג רבב על בגדי: [ז] פי' רבד דם יבש. כך פי' הרי"ף כמו ריבדא דכוסלתא וכ"פ הערוך ורש"י פירש שבבת זרע: [ת] ה"ג דבר הלכה בכל מקום: **הדרן עלך פרק חמשה עשר**

א) תוס' ד"ה שלא. (גליון) ב) ובגמרא גרס רב הונא אמר רב ואמרי לי' אמר רבי אבא אמר רב הונא. (גר"פ)

לכתחלה מפני שפעמים שמניחה שם שבוע או שבועיים: וקיטרא דקטרי באסתרידא. שכשרולה להעמיד הספינה קושר רלועה באותה טבעת ומעמילה כה שבוע או שבועיים והוי כעין קשר של קיימא: **איתמר** התיר רצועות מנעל וסנדל וכו' **בראושכפי.** בקשר [שהאוקסן] עושה כשמוחזב הרלועה במנעל וקושר קשר בתוכה שלא תוכל לצאת והוה קיים לעולם ומעשה אומן הוא: בדרבנן. שכשקושרין אותו שניב לרגליהם אין קושרין אותו בדוחק שפעמים שאולנו כשהוא קשור ונועלו כשהוא קשור ומיהו קשר של קיימא לא הוי שבשעת הטיט מתירין אותו וקושרו אותו בדוחק שלא יהבק בטיט וישמט מרגליו: **בדבני מחוזא.** שהן רחבי לב ומקפידין על לבושיהן להיות מהוגים וקושרין אותן שחרית וערב להתירן ערבית: **בדטייעי.** סוחרי ישמעאלים: **דקטרי אושכפי.** שהאוסכפין קושרין בהן הרלועות קשר קיימא: **בדאומרתא.** סנדל של שאר אנשים שאין רלועותיהם קבועין בהן ע"י אומן אלא הן עצמן קושרין בהן באומרתא בעלמא וקושרין ומתירין ופעמים שמתקיים כך שבת או חדש ובשמוד פי' בע"ח: **מעיק.** מהדק בדוחק: **דנפקי ביה נפרי.** שיש וכל אחד צריך לקושרו לפי רגלו הילכך כל יום קושרו ומתירו: **איפסיק רלועה דסנדליה.** ונפל סנדלו מרגלו שע"י הרלועות הוא עומד כי הסנדל פותח מעל גביו ולדליו של עץ או של עור שלוק וקשה והרלועות נקשרות על גבי הרגל ומעמידות אותו: שקול נמי לח דחוי למאכל בהמה. ולאוי לטלטל וכרוך עליה במקוס רלועה ונועלו עד שתכנס: אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף. בתלר: שבקיה. במקוס שנפל מרגליך ולא תטלטלנו בידך להגייעו: ומאי שנא מר' ירמיה. דשרי ר' אבהו לנעלו על ידי גמי: התם בברמלית. כגון בקעה ולא הוה מינטר וכתב הראב"ד ז"ל דהיינו טעמא דשרי מקוס דברמלית דלא מינטר לא מקלי ליה אינש אלא דעתיה עלויה לטלטוליה על ידי גמי לא אבל בתר דמינטר מקלי ליה אינש מדעתי' עד דמתקן ליה ולא מקוס הפסד ממון נגעו בה: **תרי איסורי.** שני חבלים קושר ברחב הפתח זה למעלה מזה: חד מינייהו בטליה וכשיולא הבהמה לא יתיר אלא התחתון ויולאנה בדוחק: **מביא** אדם חבל של גרדי מתוך בית: וקושרו בפרה. ראשו האחד וראשו השני בצוארו ולא חיישינן שבשיתיר לא יתיר אלא קשר שבראש הפרה ויבטל הקשר שבצוארו שיהא מוכן לכך או יתיר שבצוארו ויבטל אותו שבפרה ונמצא הא' של קיימא אבל בחבל דעלמא שהוא מוכן לכך אמרינן בגמרא שאם היה קשור בפרה קושרו בצוארו ואם היה קשור בצוארו קושרו בפרה אבל לא יצית חבל מתוך ביתו ויקשרנו בפרה ובצוארו: אם כלי קיואי הוא מותר לטלטלו בשבת. דחזי לתשמיש אחר ולא חשיב ככלי שמלאכתו

לאיסור שאין הגרדי מקפיד בכך:

מתני' מקפלין את הכלים. בגדים כשפושטן מקפלן מפני שמתרככין ומתקמטים כשאינן מקופלים: **אפילו** ארבעה וחמשה פעמים. כדי לחזור

רש"י

דקטרי באצטרידא: (ה) מפתחי חלוקה וכו': מותרין לכתחלה: ורצועות מנעל וכו': איתמר התיר רצועות מנעל וסנדל תני חדא חייב חטאת ותני חדא פטור אבל אסור ותניא אידך מותר לכתחלה קשיא מנעל אמנעל קשיא סנדל אסנדל מנעל אמנעל לא קשיא הא דתני חייב במנעל דאושכפי דמעשה אומן הוא וקשר של קיימא הוא והא דתני פטור אבל אסור בדרבנן דמעשה הדיוט הוא אלא שהוא קשר של קיימא ולפיכך פטור אבל אסור והא דתני מותר לכתחלה בדבני מחוזא כגון רצועות שיוצאות מגופו של מנעל וקושרין אותו על הרגל ועל השוק אחר שנועלין את המנעל דלאו מעשה אומן ולא קשר של קיימא הוא וסנדל אסנדל לא קשיא הא דתני חייב חטאת בדטייעי דקטרי אושכפי דהוא נמי קשר של קיימא (ג) כגון האי נמי דקרו ליה השתא תאסמה דעביד ליה לפי מדת איסתוירי' (א) דכרעיה וקטר ליה קיטרא מעלייתא ואם התירן בשבת חייב חטאת והאי דקתני פטור אבל אסור בדחומרתא דקטרי אינהו והיכי דמי דחומרתא (ג) מיכנפא כולהו רצועות ומעיילן בחומרתא (ד) דכי בעי מעיק הדר קטיר מאבראי דחומרתא וכי בעי מרווח והאי דקתני מותר לכתחלה בסנדל דנפקי ביה (ה) בתרי דזמנין דנפיק ביה האי ומרווח ליה וזמנין דנפיק ביה האי ומעיק ליה והאי לאו קשר של קיימא הוא ולפיכך מותר לכתחלה (ב) (ו) (ו) אמר רב אמי בר אבא אמר רב אשי אסור להלוך על גבי עשבים בשבת שנאמר (ז) ואין ברגלים חוטא תני חדא אסור להלוך על גבי עשבים בשבת ותניא אידך מותר לא קשיא (ו) כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים איבעית אימא הא והא בימות הגשמים ולא קשיא הא דאיכא שדאכי והא דליכא שדאכי ואיבעית אימא הא והא דאיכא שדאכי ולא קשיא הא דסאים מסאני והא דלא סאים מסאני ואיבעית אימא הא והא דסאים מסאני ולא קשיא הא דאית ליה עקוסא והא דלית ליה עקוסא והשתא (ח) כולהו שריאן (ט) ר' ירמיה הוה קא אזיל בתריה דרבי אבהו בברמלית איפסיקא ליה רצועה דסנדליה א"ל שקול נמי [לח] דחזי למיכלא דבהמה וכרוך עילויה אביי הוה קאים קמיה דרב יוסף בחצר איפסקא ליה רצועה דסנדליה א"ל מה איעבד ליה א"ל שבקיה ומאי שנא מדרבי ירמיה התם לא מינטר הכא מינטר: ר' אליעזר בן יעקב אומר קושרין לפני בהמה בשביל שלא תצא ואע"ג דאית ליה תרי איסורי מהו דתימא חד מינייהו בטולי בטליה קמשמע לן אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א בן יעקב: קושרין דלי וכו': א"ר אבא א"ר חייא בר אבא אמר רב מביא אדם א חבל של גרדי מתוך ביתו וקושרו בפרה ובאבום (ג) (ט) ואמר רב נחמן אמר שמואל (י) אם כלי כ איקואי הוא מותר לטלטלו בשבת ואוקימנא בחבל של גרדי דהיינו כלי קיואי: **מתני'** (כ) מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת רבי ישמעאל אומר

לעגל: **אסור.** לכתחלה לקשור לפי שפעמים שמניח שם שבוע או שבועיים וקושר ומתיר לאם האחד שנותן ביתר או בעמוד שקושר בו הגמלים: **נאיספריזה.** בטבעת שבספינה כלפיכר': **נאושכפי.** בקשר שהרלעון עושה כשתוחב הרלועה במנעל וקושר קשר בתוכה שלא תוכל לצאת והוה קיים לעולם: **בדרבנן.** דכשקושרין שניב לרגליהם אין קושרין אותו בדוחק לפי שפעמים חולנו ונועלו כשהוא קשור ומיהו קשר קיימא לא הוי שבשעת הטיט מתירו וקושרו בדוחק שלא יהבק בטיט וישמט מרגליו: **בדבני מחוזא.** שהן רחבי לב ומקפידין על לבושיהן להיות מהוגים וקושרין אותן שחרית וערב להתירן ערבית: **בדטייעי.** סוחרי ישמעאלים: **דקטרי אושכפי.** שהאוסכפין קושרין בהן הרלועות קשר קיימא: **בדאומרתא.** סנדל של שאר אנשים שאין רלועותיהם קבועין בהן ע"י אומן אלא הן עצמן קושרין בהן באומרתא בעלמא וקושרין ומתירין ופעמים שמתקיים כך שבת או חדש ובשמוד פי' בע"ח: **מעיק.** מהדק בדוחק: **דנפקי ביה נפרי.** שיש וכל אחד צריך לקושרו לפי רגלו הילכך כל יום קושרו ומתירו: **איפסיק רלועה דסנדליה.** ונפל סנדלו מרגלו שע"י הרלועות הוא עומד כי הסנדל פותח מעל גביו ולדליו של עץ או של עור שלוק וקשה והרלועות נקשרות על גבי הרגל ומעמידות אותו: **שקול נמי לח דחוי למאכל בהמה.** ולאוי לטלטול: **וכריך עליה.** במקוס רלועה ונועלו עד שתכנס: **שבקיה.** במקוס שנפל מרגליך ולא תטלטלנו לאין תורת כלי עליו דלא חזי למידי: **ומ"ש מדר' ירמיה.** דשרי ליה רבי אבהו לנועלו ע"י גמי: **התם בברמלית.** כגון בקעה לא הוה מינטר: **תרי איסורי.** שני חבלים קושר ברחוב הפתח זה למעלה מזה: **חד מינייהו מבטל ליה.** ולא יתיר אלא התחתון ויולאנה בדוחק: **מתני' קושרין דלי.** על פי הכור: **בספיקיא.** דספקיקיא ודלי לא מבטל ליה התם: **אבל לא בחבל.** דמבטל ליה התם והוי קשר של קיימא: **גמ' וקושרו בפרה.** ראש אחד וראש השני בצוארו ולא חיישינן שמא כשיתיר הפרה לא יתיר אלא קשר שבראש הפרה ויבטל החבל שבצוארו שיהא מוכן לכך או יתיר שבצוארו ויבטל שבפרה ונמצא האחד של קיימא: **לי קיואי.** כלי האורגים ואילדי דאיילי בחבל אורגים נקט לה הכא: **מוסר לטלטלו.** דחזו הקנים לתשמיש ואשמועינן דאין גרדי מקפיד עליהן ולא הוי כלי שמלאכתו לאיסור ולא כפירוש העמוד: **מתני' מקפלין אם הכלים.** (כ) כשפושטן מקפלן לפי שמתרככין (מקשקושן) [מכיבוסן] ומתקמטין כשאינן מקופלין: **אפילו ד' וה' פעמים.** כדי לחזור ולהיכנן בו ביום:

עין משפט נר מצוה

תלז

א מי' פכ"ג מהל' שבת: **ב** מי' פכ"ד מהל' שבת. ופכ"ג סמג לאוין ס"ה טוש"ח סי' שכ:

מסורת הש"ס

א) ערובין ק: **ב)** משלי יט **ג)** שבת קיב. **ד)** גי' מהר"ש:

קובץ הגהות

ב"ח (א) ומפתחי כל"ל: **(ב)** כגון האי דקרו ליה כל"ל ומ' נמי נמתק וכ"ב עי' במ"ש המלפפי כפ' תלות תלוקה בלף תל"ח ע"ש ובעכרוך עכך תמר בשם ר"ח: **(ג)** נ"ב לשון הערוך ע' תמר פי' מכנף כולהו ומעיילן בחומרתא דהיא כעין טבעת כגון לולאת דכד בעי וכו': **(ד)** דכד בעי מעיק והכד וכו' בחומרתא וכד בעי מרווח כל"ל: **(ה)** תרי כל"ל: **(ו)** מן תי' אמר רב אמי עד כולהו שריאן ר"ז הג"ה היא וכ"ב בא"ר אינו והג"ה היא ועיקר מקומה בתלפפי היא בפ"ש המולה תפילין כי שם מקומה בתלמוד גם בתלפפי הביא בפרק המולה תפילין קוגית זו קלת בע"ל וע"ש בסי' תלפ: **(ז)** נ"ב לשון רש"י בפרק המולה תפילין בימות החמה זרעים בגבעולן ומשיין: שרכא פתילה מרוכה שהשבת חרוך אסור: סייס מפאני שרי לא סייס מסאני אסור בתלפפי דבקים בקשרי אצבעותיו ונתלשין: עקוסי עוקלי תשפי"ל בלע"ז כפול מתחתיו והשבשים דבקים שם ומולבן עכ"ל: **(ח)** והשתא דקיי"ל כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר כולהו שריאן כל"ל: **(ט)** דאמר כל"ל: **(י)** נ"ב עי' לקמן בפ' תולין סי' תקכ"ח: **(כ)** נ"ב בגדים:

חו"י (א) עי' בריב"ף ומגות ר"פ מגות תלילה: **(ב)** מוקף מכלן על ר' ירמיה וכ"ב גמ' פ' המולה תפילין וע"ש בר"ן: **(ג)** נ"ב ב"ל דאמר ר"נ אמר שמואל כלי קיואי מותר כו' וכך גי' הרא"ש:

שלטי הגבורים

יותר אבל אינו שומר להתקיים לעולם פעור אבל אסור ויכול שעומד לקשור ולהמיר בו ביום מותר לכתחלה ל"ש אם הוא של אומן או של הדיוט ואם כן לדידהו הקושר ב' קשרים זה על זה במקום שעשוי להתיר בו ביום אף ע"פ דבכה"ג הוי קשר אומן מותר לכתחלה בשבת וכן לקושרו וכ"ש שמותר לעשות קשר עם עניבה עליו במקום שעשוי להתיר הקשר בו ביום וז"ל דאף ע"פ שקשר קשר ועניבה עליו לא מקרי מלות מעשה אומן ואפי' למר' ורבינו יהיה מותר לקושרו לכתחלה בשבת אם הוא עשוי להתיר בו ביום דבכה"ג לא הוי מעשה אומן ולא קשר של קיימא וכן נ"ל לדעת שניהם אם שוקה קשר תחת העניבה במקום שעושין כך להתקיים שנוא או יותר כדרך שיהגון עתה בזמנינו שיתפנין לרוחות בייפיט"ו ומכנסים וקושרין יחד בקשר ובעניבה עליהם ועומדין כך כמה ימי' עד שמתליפין אותם המכנסים או היופיט"ו דבכה"ג אסור לקשור ולהמיר כך בשבת שהרי עומד להתקיים ולכ"ש כל שעומד להתקיי' ימים מה אסור לקשור אפי' אינו מעשה אומן ואפי' לדעת מי' ורבינו וכ"כ ר"י ובעל התרומות לאסור לרוחות שאין לחם בוקי"ל שקושרין בגמנו ואין מתירין אותם אלא מע"ש לע"ש כשמתליפין המכנסים וכן אמר מהר"ם להתיר בשבת קשרים שקושרים המנסים מיהו בעניבה נגד שאין קשר כלל תחת העניבה ודאי שרי לענוג בשבת ואפילו יולה שיעמוד כך ימים רבים כי העניבה אינה בכלל קשר כלל וכן כתבו הפוסקים דעניבה שאין תחתיה קשר כלל מותר לעשותה ולהתיר בשבת לכתחל' ואע"פ שמתקיימת כך ימים רבים שאין העניבה בכלל קשר כלל ורא"ש לפי מה שהביא דבריו המרדכי שם פליג ע"ז וס"ל דקשר שעשין בראשי אצבעו שעומד כך שנוא או שנועים מותר לכתילו ולקושרו לכתחלה בשבת ולא אמרו אלא קשר שהוא ודאי של קיימא דבהכאה מיינן עליו תנאת יעד אסור מדרבנן קשר שאינו ודאי אלא שהיה לקיימא דאיכא לספוקי בה דלמא ימיה הקשר הזה לעולם כי כן דרך הקושרין קשר בצוארו מקו' עשוי להתיר מ"מ מניחין אותו ג"כ לעולם והוהה הוא דאיכא איסור אבל בקשר שודאי אינם מניחין אותו כך לעולם אלא שמתירין אותו בסוף שנוא או שנועים הוהו ודאי שרי עוד קאמר ר"ש שאינו נקרא קשר של קיימא להתחייב עליו חט"ח עשה קשר ע"ג קשר והלכך קשר שעושין בראש התפירה אינו חייב עליה אע"פ שעשוי להתקיים כיון דאינו קשר ע"ג קשר ומסופק אני אם דעת רבי' ומי' לחייב בקשר ג' וקנת נראה דודאי מחייבין אפי' בקשר ג' העשוי לקיים כל עוד שהוא מעשה אומן וקשר חוט התפירה לא ידענא אי מקרי מעשה אומן או לאו כיון דאפי' שאר אדם שאינם אומנין ומחייבין כך עושין בראשי הכתוב של תפירה קשר ג' והר"ר פירש כתב דקשר שבתוך החוט כשרולה לתפור חייב עליו וכן קשר של גרדים שקושרין קשר ג' כשנפסק החוט ומתקי' חייב עליו אפי' אינו אלא קשר ג' והכל אחד הקיום כי יש קשר מתקיים בקשר ג' ויש קשר מתקיים בב' קשרים וכתב סמ"ג לאוין ס"ה דיש קשרים שמתקיימין בקשר ג' כגון שקושר חבל בראשו ואינו קושר ב' ראשים ביחד וכן נ"ל דה"ה לקושר הרלועה שנפסקה בחמלעיתה כדי לעשותה שלמה שלא"פ שאינו עושה קשר ע"ג קשר שחייב כיון דעביד להתקיים כך לעולם ואם עושה ב' קשרים זה על זה בלועה שנפסקה כדי לעשותה שלמה חייב לר"ה דהוי מעשה אומן וגם עביד להתקיים כך לעולם ולענוג הרלועה בעניבה כדי לעשותה והוא שלא יהיה קשר תחת העניבה וע"ל לתף לדברי רא"ש דקתמר דעד שיעשה ב' קשרים זה על זה לא מיחייב אפילו בקשר של קיימא מ"מ איסורא דרבנן מיהא איכא

בכל ענין דעביד להתקיים הקשר: בדין איסור קשירת הדלי בחבל הרא"ש והטור ח"מ סי' שי"ז כתבו דדוקא בחבל דעלמא אסור לקושרו אבל בחבל דגרדי שרי ומיי' פ"י מהל' שבת כתב סתם לאיסור בכל חבל ומדברי מפקי כדברי הטור:

לשון ריא"ז וגראה בעיני שהאבנו שנתנין במכנסים ידרכו להמירן ולקושרן מצבת לשבת או לב' שבתות אסור אלא לקשור בעניבה שיכול להמירו ביד אחת כמבואר בקונט' הראיות ואין חילוק בקשרים אלו בין אם הוא מעשה הייטו בין אם עשוין להמירן בין אם אינן עשוין להמירן כעניין שביאתנו ומבואר בקונט' הראיות:

א לדברי רש"י דבקירא ליה דחייבי' שמא יתיר ראש הב' קיים ל"ש אם החבל אל גדלי או חבל דעלמא אסור לבדיאו ולקושרו בראש הפרה והאבום וכן הוא דעת המרדכי לדברי מי' דיסיב טעם לאסור משום טלטול החבל ולא חיים שמא יתיר ראש האחד ויהיה ראש השני דבכה"ג לאו מעשה אומן הוא ל"ב אם בחבל של גדלי שמותר לטלטל מותר ומי להביאו ולקושרו בראש הפרה והאבום אבל חבל דעלמא אסור שהטלטול אסור בהן וכן נראה דעת הטור ח"מ סי' שי"ז ויש שינה אחרת להראב"ד בזה:

ב לפי דברי רש"י כלי האורגים כיון דמתמיהו אז אינם ואין הגרדי מקפיד עליהן מותר לטלטלן ולא הוי מלאכתן לאיסור ואמנם מדבריו דשרו לטלטלן אפי' לצורך גופן ומוכר העליון והתחתון משום דמתמיהו לא חזו לתשמיש אחר ה"ל דבר

סימן שיז

קשר של קיימא והתרתו וחזרה לולאות שבבגד:

פרטי רמזי דינים המבוארים בטור

דיני קשרים האסורים והמותרים בשבת:

א (ג) **כל קשר העומד להתקיים לעולם חייבין חטאת על קשירתו והתרתו בין אם הוא של אומן או של הדיוט** (ד) **והעומד להתקיים**

ב [2] יב **תנן** בפרק ח׳ שרצים (קז.) חיה או עוף שברשותו הלדן פטור וכל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מהנך תלת וכ״כ בהגהות פ״י (אות ר) וכתב שם הרב המגיד (הכ״ד) דלתיתא בירושלמי (פי״ד ה״א) לא אמרן אלא שברשותו הא אינן ברשותו חייב א״ר יוסי הדא אמרת שור שמרד הלדו בשבת חייב וכתבו הרשב״א (שם קז.) ז״ל עד כאן לשונו וכתוב בהגהות פ״י בשם רבינו ברוך בריכין ישראל ליזהר שלא לתפוס בשבת סוס או פרה המורדים העשויים לריבוי אפילו בחצר אם החצר גדולה שאם לא גדלו בין ב״א היו בריכין מצודה (ב):

שיז [גז] בית הצואר שקשרו בחוטין ואינו יכול להתירם אלא אם כן חתכם או אם היה פתוח ותפרו ורוצה להתירו: [ד-ה] אם מותר לקשור דלי בחבל: [ז] קשר שבבגד שיכול לפשוט הבגד בלא התרת הקשר: [אא] אם מותר לקשור קשר אחד ואין עליו קשר שני: אי שרי להתיר שלא על מנת לקשור: אם מותר לחתוך קשרי השפוד שקושרים בהם הטלה: [גב] אם מותר לנתק זוג מנעלים שמדבקים הרצענים: מותר להכניס אבנט במכנסים:

א [1] **כל קשר העומד להתקיים לעולם חייבים חטאת על קשירתו והתרתו וכו׳.** ר״פ אלו קשרים (קיא:) אלו קשרים שחייבים עליהם קשר הגמלים וקשר הספנין וכשם שחייב על קישורן כך חייב על היתרן ופירש״י אלו קשרים המנויים באבות מלאכות דקתני הקושר והמתיר קשר של קיימא שאינו מתירו לעולם דומיא דחוטי יריעות הנפסקות ובגמרא (קיב.) איתמר התיר רצועות מנעל וסנדל תני חדא חייב חטאת ותניא אידך פטור אבל אסור ותניא אידך מותר לכתחלה מנעל אמנעל ל״ק הא דקתני חייב חטאת בדאושכפי פטור אבל אסור בדרבנן מותר לכתחלה בדבני מחוזא סנדל אסנדל ל״ק הא דקתני חייב חטאת בדטייעי דקטרי אושכפי פטור אבל אסור באומרתא דקטרי אינהו מותר לכתחלה בסנדל דנפקי ביה בי תרי. ופירש״י בדאושכפי. בקשר שהאושכף עושה כשתוחב הרצועה במנעל קושר קשר מתוכו שלא תוכל ליצא והוא קיים לעולם: בדרבנן. כשקושרין סביב רגליהם אין קושרין בדוחק שפעמים שחולצו כשהוא קשור וזועלו כשהוא קשור ומיהו קשר של קיימא לא הוי שבשעת הטיט ממירין אותו וקושרין אותו בדוחק שלא ידבק בטיט וישמט מרגליו: בדבני מחוזא. שהם רחבי לבב ומקפידים על לבושיהם ועליהם להיות מכווניס וקושרין אותו בדוחק וצריך להתירו ערבית: בדטייעי דקטרי אושכפי. בסנדלים של ישמעאלים סוחרים שהאושכפים קושרין בהן הרצועות בקשר קבוע: באומרתא דקטרי אינהו. אלו סנדלים של שאר אנשים שאין רצועות קבועות בהם ע״י אומן אלא הם עצמם קושרים אותם באומרתא בעצמן וקושרין ומתירין ופעמים שמתקיים שבת או חודש. דנפקי ביה בי תרי. וצריך כל אחד לקשור לפי רגלו הילכך בכל יום קושרין ומתירו: **והרי״ף** (מא:) כתב וז״ל מנעל אמנעל ל״ק הא דתני חייב במנעל דאושכפי דמעשה אומן הוא וקשר של קיימא הוא והא דתני פטור אבל אסור בדרבנן דמעשה הדיוט הוא אלא שהוא קשר של קיימא ולפיכך פטור אבל אסור והא דתני מותר לכתחלה בדבני מחוזא כגון רצועות שיולאות מגופו של מנעל וקושרין אותו על הרגל ועל השוק אחר שנועלין את המנעל דלאו מעשה אומן ולאו משום דאפשר דלא ימותו וכן ברוק אפילו לרבי יהודה שרי כיון דאיכא תרתי חדא דלא מתכוין ועוד דאיכא נמי מאיסותא:

שיז א כל קשר העומד להתקיים לעולם. משנה בר״פ אלו קשרים אלו קשרים שחייבין עליהם קשר הגמלים וכו׳. ופרש״י קשר של קיימא שאינו מתירו לעולם: **ומ״ש בין אם הוא של אומן וכו׳.** בגמרא ה״א הא דתני גבי מנעל חייב חטאת בדאושכפי והא דתני פטור אבל אסור בדרבנן והא דתני מותר לכתחלה בדבני מחוזא וכן פסקו הרי״ף והרמב״ם פרק עשירי דאפילו קשר של קיימא אינו חייב אלא כשקשרו בענין דהוי מעשה אומן וכן כשהתיר אדם קשר דהוי מעשה אומן אבל קשר של מעשה הדיוט אינו חייב לא על קשירתו ולא על התרתו אפילו בקשר של קיימא ותימה גדולה דא״כ לאיזה צורך מוקי תלמודא פטור אבל אסור בדרבנן ה״ל לומר בהדיוט דלאו מעשה אושכפי אבל מפרש״י מבואר דאין חילוק בין מעשה אומן למעשה הדיוט אלא ה״ק דהקשר שקושר האושכפי במנעל מתוכו כשתוחב בו הרצועה והוא קיים חייב חטאת עליו ואפילו קשרו הדיוט בענין דנייכר דהוי מעשה הדיוט ומ״ש בדאושכפי אינו אלא מראה מקום דבאותו קשר שהאומן קושרו בשעת עשייתו כלומר דהוה קשר של קיימא חייב חטאת אבל באותו קשר שרבנן קושרים הרצועה על רגליהם כשנועלין אותו דאינו קשר של קיימא לפי שאינו קושרו בדוחק וכו׳ פטור אבל אסור: **ובספר** התרומה פירש בדרבנן דמשעה שקושרו על רגלו בשבת שחרית אינם חולצים מנעליהם אף בלילות עד ליל שבת לפי שלומדים בכל הלילות של חול ושוכבים מעט במלבושיהם פטור אבל אסור וכך פירש הסמ״ג בשם ר״י בדין הקושר והמתיר ולכן כתב רבינו והעומד להתקיים שבעה ימים פטור אבל אסור דהיינו דקאמר תלמודא בדרבנן לפי פירוש ספר התרומה ופר״י דמשעה שקושרו בשבת שחרית ואינו מתירו עד ליל שבת איכא שבעה ימים ומ״ש רבינו חייבים חטאת על קשירתו והתרתו לאו דוקא בדין חייב חטאת הה״ה בדין פטור אבל אסור ובדין מותר לכתחלה נמי דין קשירה והתרה שוה וכ״כ הסמ״ג להדיא בדין הקושר והמתיר אלא דרבינו נמשך אחר משנתינו דתני להא גבי חיוב חטאת דתנן אלו קשרים שחייבין עליהן קשר הגמלים וקשר הספנין וכשם שהוא חייב על קישורן כך הוא חייב על היתרן. **ואיכא** למידק דקשיין דיוקא דרישא דליוקא דסיפא בדברי רבינו דברישא אמר דבקשר שהוא עומד להתקיים לעולם הוא דחייב חטאת אבל אם אינו לעולם פטור אבל אסור ובסיפא אמר דהעומד להתקיים שבעה ימים פטור אבל אסור משמע אבל טפי משבעה ימים חייב חטאת ותו דכאן אמר דבעומד להתקיים שבעה ימים הוא דאסור אבל פחות משבעה ימים מותר לכתחלה ואח״כ אמר דהעומד להתיר בכל יום מותר לכתחלה משמע אבל באינו מתיר בכל יום אסור אפילו פחות משבעה ימים: **ונראה** דהכי פירושו דאם בשעה שקושרו הוא עומד להתקיים לעולם שעל דעת כך הוא קושרו שיהא קיים לעולם חייבין עליו חטאת בשעה שקושרו בשבת וכן חייב על היתרו אבל אם בשעה שקושרו הוא עומד להתירו אע״פ שאינו עומד להתירו אלא אחר חודש או אפילו לאחר שנה ויותר כיון שע״ד כן הוא קושרו כדי להתירו אח״כ אינו חייב חטאת וכסיפא אשמועינן דאף ע״פ דבקשר שאינו של קיימא דהיינו שהיה בדעתו להתירו שאינו חייב חטאת מ״מ איכא איסורא דפטור אבל אסור הוא אפ״ה ליכא איסורא אלא בעומד להתקיים שבעה ימים דבשעה שהיה קושרו היתה דעתו שלא להתירו עד לאחר שבעה ימים אבל פחות משבעה ימים מותר לקשרו לכתחלה וכסיפא דסיפא אשמועינן דאם בשעה שקושרו היה עומד להתירו בכל יום כמנעל דבני מחוזא דהיתה דעתן בשעת קשירה להתירו בכל יום מותר לכתחלה להתירו בשבת אפילו לא היה מתירן עד שבוע או שבועיים ויותר אבל אם לא היתה דעתו להתירו בכל יום אלא לאחר שלשה וארבעה ימים אם לא היה מתירו קודם שבעה ימים אסור להתירו בשבת לכתחלה כיון שמתחלה לא היתה דעתו להתירו תמיד בכל יום וגם עתה לא התירו אלא לאחר שבעה ימים אסור להתירו בשבת ודוק:

קשר של קיימא הוא וכן דעת הרמב״ם שכתב בפ״י (הל׳ א-ב) וז״ל הקושר קשר של קיימא והוא מעשה אומן חייב כגון קשר הגמלין וקשר הספנין וקשרי רצועות מנעל וסנדל שקושרין הרועין בשעת עשייתן וכן כל כיוצא בזה אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פטור הא למה זה דומה לנועל בתו לשמרו ומצא לבי שמור בתוכו וכתב הר״ן (לח.) בשם הרשב״א (קז.) דבירושלמי (פי״ג ה״ו) גרסא שהתירו לנועל בתחלה [בתו] לשמור בתו ולבי שבתוכו דכיון שהוא צריך לשמור בתו אע״פ שע״י כך נזוד הלבי ממילא מותר ובלבד שלא יתכוין לשמור הלבי בלבד ותמה עליו הר״ן דלמו מפני שהוא צריך לנעול את בתו נתיר לו לעשות מלאכה בשבת ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו אינו מתכוין לנעול בעד הלבי כל שהוא יודע שהלבי בתוכו ושא״א לו שלא יהא הלבי בתוכו נזוד אסור דמודה ר״ש בספק רישיה ולא ימות וזו שאמרו בירושלמי עניין אחר הוא לומר שאם נתכוין לנעול את בתו ולא נתכוין לבי כלל אע״פ שאח״כ מצא הלבי שמור בתוכו מותר כלומר שאינו מחוייב שיפתח את בתו וגם הרב המגיד כתב בפ״י (הכ״ג) דברי הרשב״א וכתב שאין להקל כל כך:

ב [2] יב **תנן** בפרק ח׳ שרצים (קז.) חיה או עוף שברשותו הלדן פטור וכל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מהנך תלת וכ״כ בהגהות פ״י (אות ר) וכתב שם הרב המגיד (הכ״ד) דלתיתא בירושלמי (פי״ד ה״א) לא אמרן אלא שברשותו הא אינן ברשותו חייב א״ר יוסי הדא אמרת שור שמרד הלדו בשבת חייב וכתבו הרשב״א (שם קז.) ז״ל עד כאן לשונו וכתוב בהגהות פ״י בשם רבינו ברוך בריכין ישראל ליזהר שלא לתפוס בשבת סוס או פרה המורדים העשויים לריבוי אפילו בחצר אם החצר גדולה שאם לא גדלו בין ב״א היו בריכין מצודה (ב):

שיז [גז] בית הצואר שקשרו בחוטין ואינו יכול להתירם אלא אם כן חתכם או אם היה פתוח ותפרו ורוצה להתירו: [ד-ה] אם מותר לקשור דלי בחבל: [ז] קשר שבבגד שיכול לפשוט הבגד בלא התרת הקשר: [אא] אם מותר לקשור קשר אחד ואין עליו קשר שני: אי שרי להתיר שלא על מנת לקשור: אם מותר לחתוך קשרי השפוד שקושרים בהם הטלה: [גב] אם מותר לנתק זוג מנעלים שמדבקים הרצענים: מותר להכניס אבנט במכנסים:

א [1] **כל קשר העומד להתקיים לעולם חייבים חטאת על קשירתו והתרתו וכו׳.** ר״פ אלו קשרים (קיא:) אלו קשרים שחייבים עליהם קשר הגמלים וקשר הספנין וכשם שחייב על קישורן כך חייב על היתרן ופירש״י אלו קשרים המנויים באבות מלאכות דקתני הקושר והמתיר קשר של קיימא שאינו מתירו לעולם דומיא דחוטי יריעות הנפסקות ובגמרא (קיב.) איתמר התיר רצועות מנעל וסנדל תני חדא חייב חטאת ותניא אידך פטור אבל אסור ותניא אידך מותר לכתחלה מנעל אמנעל ל״ק הא דקתני חייב חטאת בדאושכפי פטור אבל אסור בדרבנן מותר לכתחלה בדבני מחוזא סנדל אסנדל ל״ק הא דקתני חייב חטאת בדטייעי דקטרי אושכפי פטור אבל אסור באומרתא דקטרי אינהו מותר לכתחלה בסנדל דנפקי ביה בי תרי. ופירש״י בדאושכפי. בקשר שהאושכף עושה כשתוחב הרצועה במנעל קושר קשר מתוכו שלא תוכל ליצא והוא קיים לעולם: בדרבנן. כשקושרין סביב רגליהם אין קושרין בדוחק שפעמים שחולצו כשהוא קשור וזועלו כשהוא קשור ומיהו קשר של קיימא לא הוי שבשעת הטיט ממירין אותו וקושרין אותו בדוחק שלא ידבק בטיט וישמט מרגליו: בדבני מחוזא. שהם רחבי לבב ומקפידים על לבושיהם ועליהם להיות מכווניס וקושרין אותו בדוחק וצריך להתירו ערבית: בדטייעי דקטרי אושכפי. בסנדלים של ישמעאלים סוחרים שהאושכפים קושרין בהן הרצועות בקשר קבוע: באומרתא דקטרי אינהו. אלו סנדלים של שאר אנשים שאין רצועות קבועות בהם ע״י אומן אלא הם עצמם קושרים אותם באומרתא בעצמן וקושרין ומתירין ופעמים שמתקיים שבת או חודש. דנפקי ביה בי תרי. וצריך כל אחד לקשור לפי רגלו הילכך בכל יום קושרין ומתירו: **והרי״ף** (מא:) כתב וז״ל מנעל אמנעל ל״ק הא דתני חייב במנעל דאושכפי דמעשה אומן הוא וקשר של קיימא הוא והא דתני פטור אבל אסור בדרבנן דמעשה הדיוט הוא אלא שהוא קשר של קיימא ולפיכך פטור אבל אסור והא דתני מותר לכתחלה בדבני מחוזא כגון רצועות שיולאות מגופו של מנעל וקושרין אותו על הרגל ועל השוק אחר שנועלין את המנעל דלאו מעשה אומן ולאו

דרכי משה

(ב) כתב הכל בו [סי׳ לא] המשמה כלב אחר צבי בשבת הוה צידה. וכ״כ א״ז וכתב דאסור לצוד עם כלבים אפילו בחול משום דהוה מושב לצים וכל העושהו אינו רואה בשמחת לויתן. ובהגהות אלפסי [לפנינו הוא בשלטי הגבורים על המרדכי פ״א ע״ב] אסור ליקח אווזים ותרנגולים וחיות שיש לאדם בתוך ביתו כגון צביים שמגדל בביתו אבל בהמות מותר כגון פרות ורחלים ושאר בהמות וחתול אסור ליקח בשבת וכ״ה בתוספתא:

דרכי משה הארוך

ושכן נראה מדברי הרמב״ם דלא כפירוש רש״י דפירש דורסו לפי מומו דרך הילוכו בלא מתכוין. וכתב בית יוסף דלף לדבריהם גבי רוק לא שרי אלא במתכוין על הדריסה לבד אבל במתכוין על המירוח אסור. ומע״ג דלגבי נחש ועקרב אפילו במתכוין להרוג שרי שאני התם דמזיקין מינהו וצריך הריגתן מה שאין כן גבי רוק דלא צריך למירוח:

שיז (ג) **בין של אומן בין של הדיוט כו׳.** כתב בית יוסף וזה דעת רש״י והרא״ש ורבינו ירוחם אבל הרי״ף והרמב״ם שכתבו דאינו חייב חטאת אלא על קשר של קיימא של מעשה אומן אבל מעשה הדיוט פטור אבל אסור. וכתבו עוד דקשר שאינו של קיימא והוא מעשה אומן פטור אבל אסור. ובהג״ה אלפסי פרק אלו קשרים (שלטי הגבורים מא. אות ג) וקשר אומן לא נתברר לי היטב היאך הוא מיהו נראה מלשון אלפסי הוא קשר שקושרים אותו הדק היטב ומכאן נראה לי שיצא האזהרה שכשקושרין שני קשרים זה על זה שאין מתירין אותו בשבת ואף על פי שההוא קשר עשוי להתיר בו ביום אף על פי כן נזהרין בקשירתו ובהתרתו משום דהוה קשר אמיץ עכ״ל. ובגמרא מוכח פרק כלל גדול (עד:) דאפילו בקשר אמיץ וחזק כל שקשרו

פרישה

שיז (ג) **כל קשר העומד להתקיים.** עיין בב״י: (ד) **והעומד להתקיים ז׳ ימים.** [עב״י]:

שבעה ימים פטור אבל אסור ולצורך מצוה כגון שקושר למדוד שיעור אחד משיעורי התורה (ג) מותר לכתחלה ושעומד להתיר בכל יום מותר לכתחלה. וכתב בספר התרומה רצועות שקושרין באבנט ואין מתירין אותן אלא כשמחליפין המכנסים אסור לקשרן בשבת. ב רצועות שבבגד שעל הכתף שמהדקין

וקשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן מותר לקשרו לכתחלה כיצד נפסקה לו רצועה וקשרה נפסק החבל וקשרו או שקשר חבל בדלי או שקשר רסן בהמה הרי זה פטור וכן כל כיוצא באלו הקשרים שהן מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותם לקיימא: **והרא"ש** (סי' א) כתב על דברי הרי"ף ולא נהירא דבקשר של קיימא אין חילוק בין מעשה אומן למעשה הדיוט והא דתני פטור אבל אסור בדרבנן פירש רש"י שאין מקפידין להדקן על שוקיהן ויכולין לחלצן ולנענן בלא התרת הקשר ומכל מקום (הגך) קשר של קיימא לא הוי דבשעת הטיט צריכין להתירן ולהדקן על השוק שלא יפול בטיט עכ"ל נמצינו למדין דקשר של קיימא מיקרי קשר דבר שדרך לקשרו על דעת שיעמוד לעולם וקשר שאינו של קיימא דשרי הוא העשוי להתירו בכל יום ולדעת רש"י והרא"ש קשר העשוי להתקיים ימים רבים אף ע"פ שקשרו הדיוט חייב חטאת וקשר שאינו עשוי להתקיים ימים רבים אבל עשוי הוא להתקיים ימים מספר כגון סנדלא דרבנן אינו חייב חטאת אבל איסורא מיהא איכא וכ"כ רבינו: **ובמספר** הימים שצריך שיהא עשוי להתקיים לשיהיה אסור לקשרו נראה מדברי רבינו דכל שהוא עשוי להתקיים יותר מיום אחד אסור דהא לא התיר אלא בשעומד להתיר בכל יום דוקא אלא שא"כ יקשה (ש)מה שכתב והעומד להתקיים ז' ימים פטור אבל אסור דמשמע הא אם עומד להתקיים פחות מז' ימים מותר דאין לומר דנקט ז' ימים לומר דכל שעשוי להתקיים יותר מז' ימים חשוב עומד להתקיים לעולם וחייב חטאת דהא פירש"י בגמרא (שם) גבי יש קשרים שאין חייבין עליהם כלומר אבל איסורא איכא קיטרא דקטרי בזממא שאסור לכתחלה לקשרם שם מפני שפעמים שמניח שבוע או שבועיים וגם כתב גבי בדחומרתא דקטרי אינהו ופעמים שמתקיים שבת או חודש אלמא דאף על גב דעומד להתקיים שבועיים או חודש פטור לכן נ"ל כל שאינו עומד להתקיים ז' ימים מיקרי עשוי להתירו בכל יום ושרי ולמד כן רבינו מדפירש"י שאסור לכתחלה לקשרם שם מפני שפעמים שמניח שבוע וגם כתב ופעמים שמתקיים שבת אלמא דעומד להתקיים שבת אחת פטור אבל אסור ובבגיר מהכי ליכא איסורא וכ"ג מדברי המרדכי (סר"ס שפו) גבי אבנט שאם מתקיים הקשר שבוע אחד אסור: **ולענין** עד אימתי יהיה עומד להתקיים ולא יתחייב חטאת נראה מדברי רש"י שכתב ופעמים שמתקיים שבת או חודש דכל שאינו עומד להתקיים יותר מחודש פטור וכל שעומד להתקיים יותר מחודש חייב ורבינו לא חשש להזכיר זה מאחר דאשמועינן דאפילו בעומד להתקיים ז' ימים איכא איסור דהוא ז"ל לא נחית לבאר בחיבור זה משפטי חיובי חטאת: **והגאון** מהר"י אבוהב כתב וז"ל מנאתי באגרות חיים (הל' שבת סי' קו) בשם ה"ר פרץ דכל קשר שעומד (ז') [ח'] ימים בלא התרה נקרא קשר של קיימא ושאפשר דמש"ה כתב המחבר דהעומד להתקיים ז' ימים פטור ולפ"ז ז' ימים דנקט דוקא נינהו שאם עשוי להתקיים ח' חייב חטאת הוי וגם לפ"ז י"ל דדוקא בעשוי להתירו בכל יום הוא דשרי לכתחלה דמאי דנקט ז' ימים היינו לומר דלא מחייב חטאת בעשוי להתקיים ז' אבל אין ה"נ דבעשוי להתקיים פחות מכן נמי איסורא איכא עד שיהא עשוי להתירו בכל יום והרב המגיד ז"ל כתב דמדין רצועות שקושרין באבנט שכתב רבינו בשם בעל התרומה משמע שכל שעומד להתקיים פחות מז' ימים מותר לכתחלה ויש לדחות כמו שאכתוב בסמוך בס"ד: **ורבינו ירוחם** בחי"ד כתב (ני"ב פז:) כדעת הרא"ש אלא הזכיר עשיית אומן וז"ל יש קשרים שעושים אותם לעמוד ימים חלי שנה או שנה וזהו קשר של קיימא שחייבין עליו חטאת כגון של בהמות שעושין להם באפסר בצואר וקושרין שם טבעת והוא עשוי לעמוד שם ימים רבים ולפעמים אחר ימים רבים מתירו ויש אחר שאינו כ"כ לעמוד ימים רבים אלא או ג' ימים או שבוע או שבועיים והוא קשר אחר שעושין בזו הטבעת וכו' ועומד שם ימים מועטים ובעבור שמעמידו שם ימים מספר ולא כ"כ כמו קשר שקושרין בו הטבעת פטור אבל אסור עכ"ל נראה מדבריו דשבת דנקט רש"י לאו למימרא דבעומד להתקיים פחות מכן שרי אלא דאפילו עומד להתקיים שבת או חודש לא מיחייב חטאת ובבגיר משבת נמי איסורא איכא ומ"מ משמע ליה דכל שעומד להתקיים פחות מג' ימים עשוי להתירו בכל יום מיקרי ושרי: **ודעת** הרי"ף והרמב"ם דלא מיחייב חטאת עד שיהא קשר של קיימא ויקצרנו אומן והיינו דאוסכפי אבל אם הוא של קיימא וקשרו הדיוט פטור אבל אסור והיינו דרבנן ואם אינו קשר של קיימא וקשרו אומן נראה מדברי הרי"ף דהיינו דאומרתא דקטרי אינהו דפטור אבל אסור וכ"ג מדברי הרמב"ם שכתב שם (פ"י ה"ב) וז"ל וכל קשר שאינו של קיימא אם קשרו קשר אומן ה"ז אסור (א): **כתוב** בשיבלי הלקט (סי' קכד) תני בתוספתא (פי"ג הט"ז) זה הכלל כל קשר שהוא של קיימא ויכול להתירו באחת מידיו או קשר שאינו של קיימא ואינו יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו (ב) קשר שדעתו לקיימו שבת או חודש פטור דעתו לקיימו לעולם חייב חטאת אין דעתו אלא ליומו מותר: **ומ"ש רבינו ולצורך מצוה כגון שקושר למדוד שיעור אחד וכו'.** משנה בסוף מסכת שבת (קנז.) ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת ופירש"י וקושרין קשר שאינו של קיימא אפילו לכתחלה כלומר דלא שרינן משום דבר מצוה אלא קשר שאינו של קיימא דהוי דרבנן וכך הם דברי רבינו ופשוט הוא: **וכתב בספר התרומה רצועות שקושרין באבנט ואין מתירין אותן וכו'.** על מה שכתבתי בסמוך דאוקימנא להא דתני פטור אבל אסור בדרבנן כתב בספר התרומה (סי' רמג) ומורי מפרש מנעל של ת"ח שקושרים בחוזק רצועות מנעליהם ולומדים בלילות ואינם חולצים מנעליהם ולא פושטין לבושיהם כי אם משבת לשבת וא"כ אסור לקשור שני ראשי אבנטו ברצועות כשהאבנט מונח במכנסים שזהו משבת לשבת עכ"ל וכ"כ בהגהות פ"י (אות ג) בשם הרא"ש הזכיר דין זה בפרק אלו קשרים (סי' א) בשם בעל התרומה וגם המרדכי (סי' שפו) כתבו שם וכתב שרבינו אליעזר ממץ (יראים סי' רעד) מתיר וקצת היה נראה לדקדק מכאן שסובר רבינו דכל שאין הקשר עשוי להתקיים ז' ימים מותר מדתלי טעמא דאיסורא באין מתירין אותם אלא כשמחליפין הא אם היו מתירין אותם קודם הוי שרי וזהו שכתבתי בשם הגאון מהר"י אבוהב לעיל מיהו יש לדחות דקושטא דמילתא קאמר דאין מתירין אותן אלא כשמחליפין דהיינו לז' ימים אבל אין ה"נ דבבגיר מהכי כל שהוא עשוי להתקיים יותר מיום אחד אסור וכ"ג מדברי הר"ם (שו"ת מהר"ם מרוטנבורג סי' תלד) שכתב הכל בו (סי' לא כו ע"ד) וז"ל חלוק ומכנסים שנקשרו יחד אין להתירן בשבת לפי שכל קשר שאין מתירין ליומיה פטור אבל אסור וזה רגיל אדם להניח אפילו שבוע קשורין עכ"ל וגם בהגהות פ"י (שם) כתוב שהר"ם אוסר להתיר בשבת קשרים שקושרות הכובסות מכנסים וחלוק יחד:

ב [1] **רצועות** שבבגד שעל הכתף שמהדקין בהן הבגד וכו' בר"פ במה טומנין (מח.) אהא דאמרינן אין נותנין מוכן לתוך הכר בחדתי אבל ומ"ש ולצורך מצוה וכו'. משנה בסוף שבת ודעת רבינו כפרש"י בשם דדוקא בקשר שאינו של קיימא התירו לצורך מדידה אבל קשר של קיימא דחייב עליו חטאת אי אפשר שיתירו איסור דאורייתא אפילו כדי לקיים מצוה רבה כ"ש דלמדוד שיעור אחד משיעורי התורה אסור אם לא משום פיקוח נפש כמו שנתבאר בסוף סימן הקודם בדין חמשה מזיקין וכו': **ב** וכתב בסה"ת וכו'. רבינו קיצר מדבריו שהיה לו לפרש דדוקא לפי שאין מחליפין המכנסיים אלא משבת לשבת והיה עומד הקשר להתקיים שבעה ימים לפיכך אסור לקשרן בשבת כדפירשתי לעיל בסמוך: **רצועות שבבגד** וכו'. כלומר ברצועות אלו יש להחמיר יותר דאף ע"פ שאין דעתו לקשור קשר של קיימא אלא להחזיר הרצועות שילאו אפ"ה כיון שדרכן לקשור רצועות אלו קשר של קיימא כדי להדקן בבגד חייבינן שמא יקשור כדחייבינן בהחזרת דלת דשידה תיבה בריש פרק כל הכלים שמא יתקע:

ומה שכתב בענין קשר העשוי להתיר באחת מידיו הוא דעת רבי מאיר בריש אלו קשרים ואינו הלכה וצריך עיון למה הביאו בית יוסף: **להתיר בכל יום.** וכתב בית יוסף ונראה מדברי רבינו דאלו דוקא בכל יום אלא כל שאינו עשוי להתקיים שבעה ימים לא הוי קשר של קיימא ומותר לעשותו בשבת וכן משמע מדברי המרדכי אבל רבינו ירוחם כתב דקשר שאינו עומד אלא שלשה ימים מותר לעשותו אבל העומד אלשה ימים אסור לעשותו. ובכל בו והגהות מיימוניות פרק י' משמע דכל קשר שאינו עשוי להתיר ביומיה הוי קשר של קיימא ואסור לעשותו וז"ל חלוק ומכנסיים שנקשרו יחד אין להתירן בשבת לפי שכל קשר שאין מתירין ליומיה פטור אבל אסור: **רצועות שעל הכתף כו'.** וכן כתבו הרא"ש והתוספות פרק במה טומנין. וכתבו דאם מחזירין בלא עורת שרי ובלבד (שיתנה) [שיתנה] בענין שאין לחוש שמא יקשור וכן כתב המרדכי פרק אלו קשרים דמותר להחזיר אם הנקב מתוקן מבעוד יום:

שיז (א) ובהגהות אלפסי פרק אלו קשרים וקשר אומן לא נתברר לי היטב האיך הוא מיהו נראה מלשון אלפסי הוא קשר שקושרים אותו הדק היטב ומכאן נ"ל שיצא האזהרה שכשקושרין שני קשרים זה ע"ז שאין מתירין אותו בשבת ואע"פ שההוא קשר עשוי להתיר בו ביום אעפ"כ נזהרין בקשירתו ובהתרתו משום דהוה קשר אמיץ עכ"ל ובגמרא מוכח פרק כלל גדול (עד:) דאפילו בקשר אמיץ וחזק כל שקשרו ע"מ להתיר אין חייבין עליו דפריך התם והא ע"מ להתיר הוא וכו'. ומ"מ נראה דזהירין ביה משום דאע"ג דאין חייבין עליו מ"מ אסור מדרבנן מידי דהוי כעקירה בלא הנחה דאיתא ברפ"ק דשבת דאסור מדרבנן וכן במוחק שלא ע"מ לכתוב כמ"ש המרדכי ס"פ כלל גדול וה"ה בכל שאר מלאכות כן נ"ל: (ב) ומ"ש בענין קשר העשוי להתיר באחת מידיו הוא דעת ר' מאיר בריש אלו קשרים ואינו הלכה. וצ"ע למה הביאו ב"י:

פרישה

(ג) **מותר לכתחלה.** חוץ מקשר של אומן לכן יש מתמירין בכל הקשרים לפי שאין אנו בקיאין חוץ מבמקום ערב רמ"א ע"ש:

דרכי משה הארוך

על מנת להתירו אין חייבין עליו דפריך התם והא על מנת להתיר הוא וכו' ומכל מקום נראה דזהירין ביה משום דאף על גב דאין חייבין עליו מכל מקום אסור מדרבנן מידי דהוי כעקירה בלא הנחה דאיתא בריש פרק קמא דשבת (ג.) דאסור מדרבנן וכן במוחק שלא על מנת לכתוב כמו שכתב המרדכי סוף פרק כלל גדול (סי' שפט) והוא הדין בכל שאר מלאכות כן נ"ל. וכתוב בשיבולי לקט דאף קשר של קיימא העשוי להתיר באחת מידיו וקשר שאינו של קיימא ואינו יכול להתירו (מאחד) [באחת] מידיו אין חייבין עליו עכ"ל.

ב) אסור ליתן הרצועה בשבת במנעל חדש מפני שהוא מתקן כלי ג), ואפילו להחזיר לא התירו אלא כשהנקב הוא

בדי השלחן

ג) סי׳ שי״ז ה׳. — והנה לפי פשטות ל׳ אדמו״ר האיסור תלוי במנעל. שאם הוא מנעל חדש אסור ליתן בו רצועה. אבל במנעל ישן מותר לתת רצועה אפילו היא רצועה חדשה, והוי ג״כ בכלל מחזיר ולא נותן. כיון שכבר היתה רצועה במנעל, אבל האלי׳ רבא סק״ז הביא מש״כ המג״א דבמנעול חדש אסור ליתן הרצועות בשבת דמתקן מנא ודקדק כן מתוס׳ והרא״ש והג״א פ׳ במה טומנין. וכ׳ עוד ומשמע לי שם דה״ה במנעול ישן כשמכניס משיחה חדש שלא היה כבר שם, והעתיק דבריו במשנ״ב, ולדידי צ״ע ממש״כ המג״א דאסור ליתן רצועה במנעל חדש וכ״כ אדמו״ר, וכ״כ הח״א (כלל מ״ד), דמשמע דהאיסור הוא משום שהמנעל חדש ולא הי׳ ראוי ללבישה עדיין בלי הרצועה. דאל״כ עדיפא הו״ל למימר דרצועה חדשה שלא היתה עדיין במנעל זה אסור, וממילא ידעינן דבמנעל חדש אסור לתת רצועה, דהא ודאי לא היתה שם הרצועה מקודם, וע״כ דהאיסור הוא מצד שהמנעל חדש, וז״ל התוס׳ (שבת מ״ח.) ד״ה הא בעתיקי אומר ר״י שאם נתקו חוטי הסרבל אם הנקב רחב ויכול להכניסם בלא טורח שרי כיון דעתיקי ובלבד שיתנם בענין זה שלא יהא לחוש שמא יתקע דבענין שהוא רגילות לתקוע ולקשור נראה דאסורין להחזיר עכ״ל, וכן הוא בהרא״ש שם. ובהג״א שם מפורש יותר וז״ל והצלצלים שנתקו מסרבל מותר להחזיר כיון דכבר היו בו עכ״ל, וחוטי סרבל אין אנו בקיאין באיזה אופן היו עשויין. אבל אין להוכיח דחוטים חדשים שלא היו מקודם אסור להכניס. דמש״כ התוס׳ „דעתיקי" ומש״כ הג״א דכבר היו בו. הכוונה שהסרבל כבר היו בו חוטים, ולא הוי עכשיו עביד מנא, ונמשכו התוס׳ אחר לשון הגמ׳ דמוכין שנפלו מן הכסת מותר להחזירן, והתוס׳ התירא אתו לאשמועינן דמותר להחזיר החוטים בסרבל כיון דעתיקי. וכבר ביארנו באות הקודם, דבמוכין יש שני ענינים של מתקן מנא, שעושה כסת שיהא ראוי לשכיבה, ומתקן המוכין שיהא להם תורת כלי, ע״כ בעינן תרתי שהמוכין ישנים והכסת ישנה, (ואפילו במוכין של ג׳ על ג׳ משום לא פלוג), אבל בחוטי סרבל שתורת כלי עליהם אפילו לפני נתינתם בסרבל, והאיסור הוא רק מצד תיקון הסרבל, יש לומר דגם חוטים חדשים מותר בסרבל ישן שכבר היו בו חוטים. וה״ה לרצועה של מנעל, שהרצועה הויא מנא אפילו לפני נתינתה במנעל, והאיסור הוא משום תיקון המנעל, וזה הוי דוקא במנעל חדש ולא ברצועות חדשות, ע״כ לא הזכיר המג״א איסור ברצועות חדשות.

ונראה ראי׳ לזה משו״ע (סי׳ ש״ח סט״ו) דסגדל שנפסקה רצועה החיצונה אם הוא בכרמלית מותר לכרוך עליו גמי לח שהוא מאכל בהמה לתקנו שלא יפול מרגלו, וכ׳ המג״א (סקפ״ט) ונ״ל דבחוט או במשיחה אסור דלמא מבטיל

מהתוספתא ח שבת מ"ח ט סס קי"ג במשנה

רצועות מנעל וסנדל או (ה) שנשמט (יז) רוב הרגל מותר להחזיר (יח) הרצועות למקומן ובלבד (יט) שלא (ו) יקשור: הגה * ודוקא שיוכל להחזירו (כ) בלא (ז) טורח אבל אם צריך טורח לזה אסור דמיישינן שמא יקשור (תוס' והרא"ש פ' במה טומנין): ג [ח]מתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובס (כא) שאינו קשר של קיימא אבל אין (ח) פותחין אותו מחדש (כב) דמתקן מנא הוא: הגה אפילו כבר נפתח רק שחזר (ט) האומן (כג) וקשרו או תפרו ביחד כדרך שהאומנים (כד) עושין (ר' ירוחם חי"ד) ולכן אסור (כה) לנתק או לחתוך זוג של מנעלים התפוריס יחד כדרך שהאומנים עושין אע"ג דהתפירה אינה של קיימא דאין חילוק בתפירה בין של קיימא לאינה ש"ק (הגמ"ר פ' במה טומנין) וש מתירין בתפירה שאינה ש"ק ואין להתיר בפני ע"ה (נ"י): ד [ט]קושרין (י) (כו) דלי (כז) במשיחה או באבנט וכיוצא

באר היטב

ספי' זה כ' לפי הגרסה אפי' דעתו לבטלו סס אין איסור כיון שאין סס שום קשר לא בהבנט ולא במכנסיים ע"י זה ע"ש: (ה) שנשמט. כ' הט"ז לא ידעתי פירושו ע"ש: (ו) יקשור. פי' שלא יעשה קשר גרשזו שלא ישמט דהוי קשר של קיימא כמ"ש סס"א: (ז) טורח. הט"ז ומ"א כתבו דט"ס הוא בהגה זו ע"ש וכ' המ"א וא"כ ברצועות שלנו במנעלים ומכנסיים דרגילין לקשור גרשזן אפילו בעתיקין אסור להכניסן עמ"ש ספי' זה: (ח) פותחין. והפותח חייב

משנה ברורה

ליתן הרצועות בשבת אפילו אם הנקב רחב דמתקן מנא וה"ה בקרבל או במכנסים חדשים אסור להכניס סס רצועות או משיחה דמבטל ליה התם ומקרי מתקן מנא אבל אבנט שרי להכניסו אפילו במכנסים חדשים דלא מבטל ליה התם[א] והוא עשוי להכניס ולהוציא תדיר: (יז) רוב הרגל. שמנעלים שלהם היו עשויים פרקים ומחוברים ע"י הרצועות וכשנשמט חלק המנעל שעל רוב הרגל ממקומו מחזירו ומהדקו מחדש ע"י הרצועות [כן משמע מא"ר] וש מפרשים שנשמט מנעלו מרוב רגלו ע"י שאין מהודק ורוצה ליתן הרצועה בנקב אחר [פמ"ג]: **(יח) הרצועות למקומן. ודוקא אותן הרצועות אבל רצועה חדשה שלא היתה סס [ג]מתחלה אסור דמקרי מתקן מנא [א"ר]:** (יט) שלא יקשור. פי' שלא יעשה קשר גרשזו שלא ישמט דהוי קשר של קיימא כמ"ש סוף ס"א: (כ) בלא טורח. דהיינו שהנקב רחב [ב](י) והאחרונים השיגו ע"ז דאפילו הנקב רחב אסור במקום שרגילים לקשור דמיישינן שמא יקשור ובמקום שהנקב צר אפילו במקום שאין רגילין לקשור אסור דצריך טורח (יא) וא"כ ברצועות שלנו במנעלים ובמכנסים דרגילין לקשור גרשזן אפילו אם הנקב רחב אסור להחזירן ועיין בבה"ל: ג (כא) שאינו קשר של קיימא. שאינו עשוי להתקיים (יב) רק עד שיקחנו הבעה"ב לביתו (יג)[א] וש מחמירין בדבר אלא אם כן עשוי להתיר באותו יום של הכביסה: (כב) דמתקן מנא הוא. ואיב (יד) משום מכה בפטיש דהוא גמר מלאכה: (כג) וקשרו. בטוב עד שאינו יכול להתירו אא"כ יחתוך האוטים או ינתקן ולכן אסיב עתה כפתיחה מחדש ואסור משום תיקון מנא ובספר יש"ש כתב דכתובת שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להתיר שרי לכו"ע לנתקן שהרי אינו עשוי אלא להתירו בכל זמן שירצה ולא מקרי קשר ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בנגעה א"כ ל"ל דס"ל להיש"ש דדוקא כשחזר האומן וקשרו אסור לנתק אבל אחר קשירות שרי כ"כ מ"א [והטעם אפשר דכשקשרו האומן בשעת מלאכה יש בזה משום מכה בפטיש כשחותכו ומנהגו אח"כ דהוא גמר מלאכה אבל אחר קשירות שנקשרו אחר שכבר גמר הבגד אין שייך בזה משום מכה בפטיש כשמנתקו אח"כ] ואם אינו רגיל להתיר הקשר של הכתובת אלא משבת לשבת (טו) אסור לנתק כמו דאסור להתיר ומ"מ אם דרכו לעשות עניבה ובלא כוונה נקשר דינו ככשר שעשוי להתיר בכל יום [מ"א]: (כד) עושין. שתופרין אותו עד שנגמרה מלאכתו: (כה) לנתק או לחתוך. והטעם גרשה משום דהוא משיב כקורע ע"מ לתקן.[ב] כל קשר שהוא עשוי לזמן ולא לתמידות ואפילו אם הוא קשר אמיץ יש להקל ע"י א"י לקשור ולהתיר אם הוא לצורך הרבה דהוי שבות דשבות [אחרונים]: ד (כו) דלי וכו'. סעיף זה איירי כשקושר דלי לבאר שיהיה לשאוב בו מים וה"ה כשנפסק חבל שעל הדלי גופא דבמשיחה ואבנט מותר ובחבל אסור אם לא (טז) בעניבה וכדלקמיה ואפילו אם יחשוב לקשרו אם רק לפי שעה (יז) ג"כ אסור: (כז) במשיחה או באבנט. דהוא משיב ואינו מבטלו אם והוי קשר שאינו של קיימא אבל בחבל אפילו חבל דגרדי דהוא משיב ג"כ אסור דגזרינן אטו חבל דעלמא דאינו משיב ודרכו לבטלו אם והוי של קיימא

מטאת משום מכה בפטיש אבל משום קורע אינו חייב אא"כ עושה ע"מ לתפור ב"י ועיין כ"מ: (טו) האומן. ואינו יכול להתירו אא"כ חתך האוטיס אסור רי"ו וכתב היש"ש פ"ד דביצה סי' ט' אבן הכתובת שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להתירו שרי לכ"ע לנתקן שהרי אינה עשויה אלא להתירו בכל זמן שרוצה ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בנגעה עכ"ל וכ"כ הב"ח וכ' המ"א ומ"מ נ"ל דאם אינו רגיל להתיר הקשר של הכתובת אלא משבת לשבת אסור עמ"א: (י) דלי.

ביאור הלכה

כיון דחזינן דסובר הסמ"ג דקשר אחד שגרשם החוט מתהדק שפיר ונקרא קשר מדאורייתא כמו ב' קשרים בעלמא סובר הרמ"א דלענין מעשה אומן שזה הוא לשני קשרים בעלמא: * ודוקא שיוכל להחזירו וכו'. עיין במ"א וט"ז שהשיגו ע"ז וכתבו דט"ס הוא ומפני חומר הקושיא אפשר קצת לתרץ דאף דבד"מ האריך העמיק דברי התוספות והרא"ש ע"ש בהגהותיו פה חזר מזה ופסק להלכה כדעת הגהות מרדכי בפרק במה טומנין דז"ל פסק רשב"ם דרצועות מקטורן וכו' ובלבד שיהא שם באותו ענין שלא נלטרך לחוש שמא יתקע כגון שהנקב גדול שיכול להחזיר בלא טורח אלמא דס"ל דבמקום שהחזרה הוא בלא טורח חו לא חיישינן שיבוא לקשרו ולהדקו [ומה שמצוין תוספות והרא"ש אין הציוויס מהרמ"א בעצמו כידוע] ומקור לסברא זו נראה שלא להגהות מרדכי ממה דאמר שם בגמרא מ"ז ע"ב דאם היה רפוי מותר אלא גזרינן דיה שמא יתקע ע"ש בר"ן וריטב"א ולדברי התוספות דס"ל דאפילו בנקב רחב יש חשש שמא יתקע ע"כ דס"ל דשם אין רגילות לתקוע עיין בהג"א שם ועיין בא"ר שכתב דגם מדברי מרדכי ואגודה משמע דס"ל דבנחב חו לא חיישינן שיבוא לקשרו ומ"מ למעשה נראה דאין לזוז מדברי התוספות והרא"ש דאפילו הנקב רחב אסור במקום שרגילין לקשור וכמו שהעתקתי במ"ב בשם האחרונים שגם הטור ורבינו ירוחם העתיקו

שער הציון

(י) מ"א ועוד הרבה אחרונים ומה שכתב הט"ז בסוף הסימן להיפוך כבר תמהו והשיגו עליו: (יא) מ"א וט"ז וש"א: (יב) לבוש: (יג) ט"ז: (יד) רש"י ועיין בסוף סימן ש"מ בבה"ל ד"ה ולא מה שכתבנו שם בסוף הענין אחרות זה: (טו) מ"א: (טז) גמרא: (יז) עיין בבה"ל בתחלת הסימן שבארנו דקשר שדרכו להיות קיים אין מועיל מחשבתו להתיר ועיין במ"א בסוף הסימן בשם הכלבו:

הגהות ותיקונים: א) נראה שכאן מקום ציון אות (י) לשעה"צ: ב) אות (י) הזה מקומו למעלה בסקט"ד:

ליקוטי דברי הרב א) ובשו"ע הרב סעיף ו' כתב: שרוב פעמים מתירין אותו ביומו מיד אחר הכביסה. (משמע לכאורה דמותר אף אם לא עשוי להתיר באותו היום) . ב) ובשו"ע הרב סעיף ז' כתב: ואף שהקורעו אינו חייב אא"כ עושה ע"מ לתפור, מ"מ מדברי סופרים אסור בכל עניין. ולדעת המשנ"ב יש איסור דאוריתא (עיין בבה"ל ד"ה דינו סעיף א') . ג) ובשו"ע הרב סעיף ה' כתב שבמנעל חדש אסור ליתן הרצועה בשבת, ועיין בקצוה"ש סימן קמ"ו בבדי השלחן סק"ג שכותב שמהרב משמע שרצועה חדשה במנעל ישן מותר.